

KONSTSAMFUNDET

Den finländska residensverksamheten i dag
– nuläge och utvecklingsbehov

Föreningen Konstsamfundet r.f.

Utredare **Riitta Heinämaa**
15.12.2020, Helsingfors

Översättning till svenska:
Marianne Möller

Innehållsförteckning	2
Förord	4
Inledning	5
1. Definition på residensverksamhet	6
1.1. Olika residensuppfattningar	6
1.2. Residensverksamhetens resultat/genomslagskraft	7
2. Konstnärsresidens som arbetar med flera konstarter	9
2.1. HIAP Helsinki International Artist Programme	9
2.2. Konstnärs- och forskarresidenset Saaris gård	10
2.3. Residensverksamhet med fokus på hållbar utveckling	12
2.4. Centret för konstfrämjande och residens på social- och hälsovårdssektorn	13
2.5. Tvär- och mångsektoriella residens i Norden och Villa Karo	14
3. Visuella konstarter och formgivning	15
3.1. m-cult: internationellt och lokalt residens i mediekonst	16
3.2. Konstnärsresidens med inriktning på bildkonst i Österbotten	17
3.3. Residens med inriktning på formgivning, keramik och hantverk	17
3.4. Residens med inriktning på visuell konst i Norden och Baltikum	18
3.5. Residensverksamhetens betydelse	19
4. Performativa konstarter (scenkonst)	19
4.1. Teaterkonst	20
4.2. Danskonst	21
4.3. Cirkuskonst	23
4.4. Residensverksamhetens betydelse	25
5. Litteratur och översättning	25
5.1. Litteratur	25
5.2. Översättning	27
5.3. Residensverksamhetens betydelse	27
6. Musik och ljudkonst	28
6.1. Finlands Musikers Förbund rf	28
6.2. Andra residens för musik och ljudkonst	29
6.3. Residensverksamhetens betydelse	29
7. De finländska stiftelsernas och fondernas residensverksamhet	29
7.1. De finländska konststiftelsernas residensverksamhet	29
7.2. Andra finländska stiftelser och fonders residensverksamhet	30
8. Nya residensinitiativ och -projekt	32
8.1. Sverigefinska kulturambassaden	32
8.2. Jazz Finland Residency	32
8.3. Tampereen Työväen Teatteris nya residensprojekt	33
8.4. Hanaholmens intensivresidens	33
8.5. HICP och initiativet Frame Curatorial Research Fellowship	34
8.6. Stiftelsen Pro Artibus vision för residensverksamheten	34

8.7. Akademiskt vetenskaps- och konstcenter på Fiskars bruk	36
8.8. Borgå Konstfabriks nya verksamhetsmodell för konstnårsresidenset	37
8.9. KRIPA 2020–2022 i Norra Österbotten	38
8.10. STEAM-residenset i Edinburgh och Uleåborg	38
8.11. Renaissance Residency La Poème	39
9. Konstnårsresidensen som kollegiala aktörer	39
9.1. Res Artis	39
9.2. DutchCulture TransArtists	40
9.3. Microresidence Network	40
9.4. Den kollegiala diskussionen bland finländska konstnårsresidens	40
9.5. Den internationella diskussionen om residensens framtid	40
10. Konklusioner	42
10.1. Det finländska residensfältets mosaikartade karaktär	42
10.2. Finland behöver produktionsinriktade konstnårsresidens	43
10.3. De finländska konstnårsresidensens samarbete måste bli tätare	45
10.4. Utvecklingsidéer för att stärka residensverksamheten i Finland	45
10.5. Finland behöver ett nytt "Primaresidens" på internationell nivå	47
Intervjuer i samband med utredningen	49
Källor	50
Figur 1: Residensverksamhetens parter och genomslagskraft	8
Figur 2: Stiftelsen Pro Artibus vision för residensverksamheten	35
Figur 3: Konstnärer som arbetat i residens 2014–2017, antal per konstart	42
Tabell 1: TINFO:s samarbetsresidens	20
Tabell 2: Residensvistelsens ekonomiska villkor	43
Bilaga: Konstnårsresidens i Finland	55

FÖRORD

Föreningen Konstsamfundet r.f. vill vara en proaktiv och relevant aktör i det finländska konst- och kulturfältet. År 1964 grundades Amos Andersons konstmuseum och 2018 öppnade Konstsamfundet det unika Amos Rex i Helsingfors absoluta centrum. Vi har som ambition att fortsatt utveckla hela Glaspalatskvarteret. Aktuella behov och betydelsefulla samhällsliga förändringar leder till nya initiativ. Konstsamfundet tar öppet emot dem, och vill för sin del bidra till att utveckla det finländska konst- och kulturfältet, konstnärernas arbetsförutsättningar och ge publiken möjlighet till ett aktivt förhållande till konsten.

Under åren har Konstsamfundet även etablerat en märkbar utdelningsverksamhet. Via de externa sakkunniga som anlitas för bedömningar av potentiella understöd och stipendier har Konstsamfundet en direkt kontakt till utvecklingen inom konst- och kulturfältet.

Vi vill aktivt sammanföra konstnärer och publik. Konstsamfundet har bl.a. redan länge stött den årligen återkommande riksomfattande Konstrundan och Generation-utställningarna som lyfter fram unga förmågor. Under våren kommer Konstsamfundet åter att öppna Söderlångvik gård på Kimitoön. Söderlångvik har genomgått en omfattande renovering och fungerar som en plats för utställningar arrangerade av Amos Rex och för olika aktörers musikevenemang. Söderlångvik utgör en unik helhet, som ger möjlighet till framtida nya öppningar.

Som ett led i att utveckla vår verksamhet beställde vi en utredning gällande residens. Riitta Heinämaas utredning presenterar det inhemska residensfältet. Konstsamfundets initiativ att beställa utredningen grundar sig på iakttagelsen att det inte fanns någon tidigare samlad och aktuell information om residensverksamheten i Finland. Se gärna Heinämaas utredning som ett diskussionsinlägg. Jag hoppas att utredningen väcker diskussion, kanske kompletterande synvinklar. Målsättningen är att bidra till att stärka och utveckla residensverksamheten i Finland.

Ett varmt tack till Riitta Heinämaa för det omfattande arbetet hon gjort.

VD Stefan Björkman

Föreningen Konstsamfundet r.f.

Inledning

På uppdrag av Föreningen Konstsamfundet r.f. har jag gjort en utredning om det inhemska residensfältet och dess nuvarande läge enligt konstområde. Utredningen ger en aktuell överblick över den inhemska residensverksamheten, dess utvecklingsbehov och nya trender. Utredningen lyfter också fram ett par intressanta nordiska och baltiska konstnårsresidens och deras verksamhet. Men det inhemska residensfältet eller enskilda konstnårsresidens granskas eller jämförs inte i förhållande till det internationella residensfältet.

Under utredningsarbetet har jag intervjuat totalt 14 sakkunniga med god kännedom om residensverksamhet. På grund av COVID- läget har hälften av intervjuerna gjorts per telefon eller annan distanskontakt och hälften genom personligt möte. I kraft av sina professionella positioner representerar de intervjuade flera olika konstarter och perspektiv. För det mesta har jag förlitat mig på den sakkunskap som finns hos personalen på konstnårsförbund och -organisationer, konstartsspecifika informationscentra och konstnårsresidens. Men utredningen innehåller inte intervjuer med enskilda konstnärer och därför kunde utredningens resultat ännu fördjupas till exempel med ett diskussionstillfälle, som samlar konstnärer med omfattande erfarenhet av att arbeta på residens. Under arbetet med utredningen har jag i mån av möjlighet också använt skriftligt material.

Utredningen har totalt 10 kapitel, således att det första kapitlet handlar om att definiera residensverksamhet och dess genomslagskraft. I det andra kapitlet presenteras konstnårsresidens som arbetar med flera konstarter och i kapitlen 3–6 behandlas konstnårsresidens enligt deras inriktning på konstart: visuella konstarter och formgivning, performativa konster/scenkonst (teater, dans, cirkus), litteratur och översättning samt musik och ljudkonst. Kapitel sju beskriver de finländska stiftelsernas och fondernas residensverksamhet. Kapitel åtta beskriver flera nya residensinitiativ och -projekt, varav en del ännu är under planering. Kapitel nio behandlar konstnårsresidensen i deras roll som kollegiala aktörer, som kan ge varandra feedback och utbyta erfarenheter. I det sista kapitlet sammanfattar jag mina konklusioner.

Jag sammanställde min utredning under augusti – november 2020, men redan under sommaren samlade jag information. Under arbetets gång har jag insett att det inhemska residensfältet kan jämföras med mosaik; det är mångfacetterat och föränderligt och därför är det svårt att få syn på helheten. Varje konstnårsresidens är unikt på sitt sätt och utgör en liten del i den stora mosaiken, som hela tiden ändrar form. Jag har också fått lära mig att det finns många residens i Finland, men inte tillräckligt för att motsvara efterfrågan. Konstfältet behöver internationalitet och mobilitet och framför allt sådana arbetsmöjligheter och förutsättningar som residensverksamheten kan erbjuda.

Jag vill tacka alla sakkunniga för deras vänliga och insiktsfulla hjälp under arbetet med utredningen. Jag vill också rikta ett tack till Marianne Möller för en smidig översättning.

Helsingfors, 15.12.2020

Utredare **Riitta Heinämaa**

1. Definition på residensverksamhet

Residensverksamhet är ett relativt nytt fenomen, som i snabb takt vuxit och breddats. I detta kapitel koncentrerar vi oss på olika residensuppfattningar och på residensverksamhetens resultat och genomslagskraft. Residensverksamhetens frammarsch som ett världsomfattande fenomen beskrivs t.ex. i **"Policyhandbok om konstnärliga residens"**,¹ som presenterar olika konstnärsresidens och deras program. Där lyfter man bland annat fram trender inom residensverksamheten och granskar frågor om att starta upp och driva konstnärsresidens.

1.1. Olika residensuppfattningar

Det internationella residensnätverket **Res Artis (Worldwide network of Artists residencies)** har fäst uppmärksamhet vid att väldigt olika aktörer nuförtiden kallar sin verksamhet för residens. **Traditionellt konstnärsresidens** kan bidra till att en konstnär kan utveckla sitt individuella konstnärliga arbete. Residensverksamhet kan också innebära **experiment** med alternativa ekonomiska modeller, värdskap för konstnärer som är flyktingar och konst- och kulturprofessionella som utvisats från sina hemländer. Residensverksamhet kan främja interkulturell dialog, skapa sysselsättning och möjligheter. Res Artis **värdesätter följande principer** – oberoende av residensets verksamhetsmodell eller storlek:

"Arts Residencies are:

- organised and sufficient time, space and resource
- enablers of the creative process
- reflective of their lexical meaning as 'an act of dwelling in a place
- based on clear mutual responsibility, experimentation, exchange, dialogue
- engaged with context by connecting the local to the global
- crucial to the arts ecosystem
- bridging mechanisms between different arts disciplines/non-arts sectors
- tools for inter-cultural understanding and capacity building
- essential professional and personal development opportunities
- catalysts for global mobility
- encounters with the unknown
- profile-raising with immediate and ongoing artistic/social/economic impact
- important contributors to cultural policy and cultural diplomacy"²

DutchCulture|TransArtist är ett konstnärsinitierat informationscenter, som också driver residens och som definierar det på följande sätt:

"Artists and other creative professionals can stay and work elsewhere temporarily by participating in artist-in-residence programs and other residency opportunities. These opportunities offer conditions that are conducive to creativity and provide their guests with context, such as working facilities, connections, audience, etc."³

¹ OCM-arbetsgrupp (2015): Policyhandbok om konstnärliga residens. Den öppna samordningsmetoden (OMC), medlemsstaternas arbetsgrupp med experter på konstnärliga residens. Europeisk kulturagenda. Arbetsplan för kultur 2011–2014.

² <https://resartis.org/global-network-arts-residency-centres/definition-arts-residencies/>

³ <https://www.transartists.org/general-information-residencies-0>

International Artists Info Berlin har grundat **Touring Artists- nätbaserade tjänst** för sådana behov som internationellt arbetade konstnärer kan ha. Touring Artists konstaterar att det finns residens av allehanda slag och med mycket varierande målsättningar:

“They can be part of venues’ programmes or festivals. They can be organisations’ main mission or a standalone event. Sometimes they are implemented in art related organisations, or take place in schools, companies, hospitals, prisons, former industrial buildings etc., in either urban contexts or remote areas. Some programmes focus on an end result of creation, others are specific to the creative (or research) process. They can be topic-focused, open to specific disciplines or pivotal in connecting different fields and sectors. A whole world of opportunities – and sometimes confusion – lies behind the word ‘residency’.”⁴

En ny infallsvinkel på att definiera residens erbjuder verket **Contemporary Artists Residencies: Reclaiming Time and Space**. Här granskas residensets roll i förhållande till konstnären och konstfältets ekosystem:

“Artist residencies provide space, time, and concentration for making art, doing research and for reflection. Residencies are crucial nodes in international circulation and career development, but also invaluable infrastructures for critical thinking and artistic experimentation, cross-cultural collaboration, interdisciplinary knowledge production, and site-specific research. The globalization process and the demands of the creative economy have had an impact on artist residencies. Ecological and geopolitical urgencies are now affecting them more and more. In response, many residencies today actively search for more sustainable alternatives than the current neoliberal condition allows for artistic practices.”⁵

1.2. Residensverksamhetens resultat/genomslagskraft

Kring definitionen av residens aktualiseras också frågan om verksamhetens genomslagskraft, som är svår att mäta eller synliggöra. En bedömning av verksamhetens genomslagskraft kan ändå struktureras genom att residensverksamhet är ett resultat av **samverkan mellan flera parter** (figur 1).⁶ De har sina **egna förväntningar** både på residensprogrammet och på dess genomslagskraft.

⁴ <https://www.touring-artists.info/en/funding-and-residencies/residencies/#c1067>

⁵ Elfving T. & I. Kokko & P. Gielen (eds.) (2019): Contemporary Artist Residencies: Reclaiming Time and Space. Antennae-Arts in Society Series no 27. Valiz. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298724/Contemporary_Artist_in_Residencies.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁶ Originalversionen av figuren finns i utredningen (s. 28) Heinämaa R. (2018): Eläintarhan huvilan residenssitoiminnan kehittäminen. Selvitystyö Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle.

https://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja_vapaa-aikalautakunta/Suomi/Paatos/2018/KUVA_2018-05-08_Kuvalk_9_Pk/B49FC48C-351B-CC3A-8DA2-62FB74500000/Liite.pdf

Jag har sammanställt figuren på basen av verket (s. 11–13) Neander

A. & D. Torarp (red.) (2014): Utbyta idéer och arbeta tillsammans – Att starta och driva konstnärsresidens. Tomma rum, stödd av KUN/BUS.

Figur 1: Residensverksamhetens parter och genomslagskraft

Följande beskriver konstnärens, finansiärens, beslutsfattarens och konstfältets förväntningar på residensverksamheten:⁷

Konstnärens förväntningar på residensverksamheten

- tid och rum för att koncentrera sig på konstnärligt arbete i en ny miljö
- möjlighet att möta intressanta konstnärer från andra länder
- stöd till arbetet både till innehåll och produktion
- feedback och nya infallsvinklar
- förbindelse till internationella nätverk
- möjlighet att presentera sina verk för ny publik
- bekanta sig med konstfältets verksamhet i ett främmande land
- få en ny riktning för det egna arbetet
- forsknings- och arbetsbehov som motiv vistelsen (kontext/sakkunniga)
- delta i det uppskattade residensprogrammets internationella nätverk
- skapa djupa personliga band
- möjliggöra omöjliga verk
- möjlighet att ta en paus och dra andan
- möjlighet att utveckla sina idéer
- möjlighet att reflektera över det egna arbetet

Finansiärens och beslutsfattarens förväntningar på residensverksamheten

- residensens program, allt det som residenset kan erbjuda
- klar evidens om internationellt kulturutbyte
- regionalpolitiska möjligheter, t.ex. förnyelse av problematiska områden
- social förändring genom invånarengagerande konstnärliga residensprojekt

⁷ Jag har förkortat Nurmenniemi's presentation av faktorer som motiverar konstnärer, finansiärer och beslutsfattare i residensverksamheten (s. 25–28), Nurmenniemi J. (2013): Kriittistä dialogia: Kuraattori-etnografina kansainvälisessä taiteilijaresidenssiorganisaatiossa. Taiteen maisterin opinnäyte, Taiteen kuratoinnin ja näyttelypedagogiikan koulutusohjelma (CuMMA). Aalto-yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.
https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/11414/optika_id_874_nurmenniemi_jenni_2013.pdf?sequence=1

Konstfältets förväntningar på residensverksamheten

- mobilitet mot ett alltmer internationellt fält för samtida konst
- möjliggöra konstnärlig forskning och produktioner med samtida konst
- skapa kontakter, "nätverkande" effekt och funktion
- brobyggande mellan lokala och internationella aktörer
- arbete med "work in progress"
- samarbete med flera konstarter (lokalt/internationellt)
- fördjupning i konstnärliga processer, ett forskande grepp, experiment

2. Konstnårsresidens som arbetar med flera konstarter

Detta kapitel presenterar några centrala och aktuella konstnårsresidens som arbetar mångsektoriellt. Vid sidan om det mångsektoriella har de också annat gemensamt, till exempel ett intresse för ekologiska frågor och att deras verksamhet beaktar hållbar utveckling. Här presenteras också några intressanta mångsektoriella konstnårsresidens som verkar utomlands.

2.1. HIAP Helsinki International Artist Programme

<https://www.hiap.fi>

HIAP Helsinki International Artist Programme har redan fr.o.m.1998 fungerat som ett **internationellt och mångsektoriellt** konstnårsresidens. HIAP beskriver sin nuvarande verksamhet på följande sätt:

"The HIAP residency programme offers time and space for developing new work in dialogue with the local art scene. The goal is to support experimental, cross-disciplinary art practices and to actively contribute to topical debates within and around the context of art."⁸

HIAP har residensverksamhet på tre ställen i Helsingfors (**Sveaborg** och **Kabelfabriken**; långvariga residens samt **Djurgårdens villa**; kortvariga residens). Dessutom deltar HIAP i **internationella samarbetsprojekt**. HIAP deltar också i att producera tematiska residens såsom **Helsinki Design Residency**. HIAP gör ömsesidigt samarbete med några internationella residens vilket innebär att finländska konstnärer kan besöka residens utomlands och vice versa. **Residensen med ömsesidigt utbyte** finns i Frankfurt, Dublin (residensvistelserna genomförs i samarbete med Finlands institut i London), samt i Tokyo och Seoul (residensvistelserna genomförs i samarbete med Suomen Kulttuurirahasto).

HIAP är en **nätverkande** organisation, som år 2020 riktar residensvistelser till kuratorer och professionella inom konstfältet i samarbete med följande (alfabetisk ordning enligt engelska):

"Academy of Fine Arts – University of the Arts Helsinki, Academy of Fine Arts Foundation, AIR Antwerpen, Alkovi, ARKO Arts Council Korea, Australia Council for the Arts, AV-arkki – the Distribution Centre for Finnish Media Art, Embassy of Finland in Moscow, City of Helsinki, Design Museum, Finnish Cultural Foundation, Finnish Institute in London, Finnish Institute in St. Petersburg, Frame Contemporary Art Finland, Generalitat Valenciana,

⁸ <https://www.hiap.fi/about/>

Goethe-Institut Finland, Governing Body of Suomenlinna, Helsinki Design Week, Iaspis, Künstlerhaus Bremen, Mustarinda, Perpetuum Mobile, Production and Exhibition Platform basis e.V, Ramallah Municipality, Saastamoinen Foundation, SeMA Nanji, Strelka Institute, Temple Bar Gallery + Studios, Tokyo Arts and Space, Ujazdowski Castle Center for Contemporary Art and Zodiak – Center for New Dance.⁹

Också HIAP:s **styrelse har omfattande kontaktytor** då den består av konstnärer, kuratorer, sakkunniga inom konstförvaltningen och direktörer för flera konst- organisationer. HIAP arbetar också med gästande kuratorer (Supporting Curators), som fungerar som mentorer och stödpersoner för konstnärer som kommer till residenset.

HIAP:s verksamhet **finansieras** av undervisnings- och kulturministeriet, Centret för konstfrämjande och Helsingfors stad. Med stöd av en projektfinansiering från Konestiftelsen arbetar HIAP som bäst med **"Post-Fossile Transition Project"**. I sin verksamhet beaktar HIAP principerna om hållbar utveckling och föredrar t.ex. ekologiskt resande.

2.2. Konstnär- och forskarresidenset Saaris gård

<https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/>

Saaris gård i Mynämäki har fungerat som konstnär- och forskarresidens sedan 2008. För Konestiftelsen är residenset ett sätt att upprätthålla täta kontakter till det **konstnärliga arbetet och tänkandet**. Saaris gård erbjuder konstnären arbetsro där tidens och långsamhetens betydelse poängteras. Ekologiska värden har sedan länge haft en central plats i Konestiftelsens verksamhet och för tillfället uppdaterar stiftelsen sin ekologiska policy för att svara mot dagens krav. Konestiftelsen har för sin ekologiska verksamhet anställt en koordinator, som arbetar med att utforma ett **ekologiskt hållbarhetsprogram** för residenset.

På Saaris gård arbetar åtta konstnärer och en forskare samtidigt som residensgäster i två månaders perioder under september-april. Under ett år arbetar totalt 40–50 konstnärer och konstnärsgupper på Saaris gård. Maj-augusti är reserverade för konstnärsgupper. Saaris gårds verksamhet är mångsektoriell och -professionell, men residensvistelsens mål är alltid konstnärligt arbete. Målsättningen är att residens- verksamheten ska leda till mer än endast en vistelse. Residensets bärande tanke handlar om att **dela med sig**; dela tankar, öka förståelse och initiera samarbete. Saaris gård arrangerar regelbundet bland annat Kesäkaivo-program, som främjar forskningen vid residenset.

År 2019 var Saaris gårds årsbudget totalt 1 576 000 €. ¹⁰ Konestiftelsens styrelse bär det operativa ansvaret för residensverksamheten, men Saaris gård har en **egen direktion** med uppdraget att producera visioner och idéer. När det gäller val av residenskonstnärer använder Konestiftelsen sakkunniga. Till konstnärerna betalar Konestiftelsen ett stipendium och ersätter deras resekostnader enligt principen om långsamt resande. Ingen hyra uppbärs för residensvistelsen.

⁹ <https://www.hiap.fi/collaboration/residency-programme-partners-and-collaborators/>

¹⁰ Koneen Säätiö – Kone Foundation (2020): Vuosikertomus 2019 – Annual Report 2019.

https://koneensaatio.fi/wp-content/uploads/KS_vuosikertomus2019_WEB.pdf

Saaris gård och lokalt samhällsansvar

I **samarbetsgruppen för Mietoistenlahti** diskuterar man Saaris gårds omgivningarna såsom skog, betesmarker och strandområden och till dessa områden relaterade samarbetsmöjligheter, problem och intressekonflikter. Gruppen har representanter för Mynämäki kommun, Mynämäen – Mietoistens naturskydds- förening, Forststyrelsen, Turun lintutieteellinen yhdistys (Birdlife Egentliga Finland), Pyhe byförening, Museiverket och Finlands miljöcentral.

I princip är Saaris gård inte öppen för lokalbefolkningen för man vill garantera residensgästernas arbetsro. Däremot är aktiv **växelverkan med lokalsamhället** en viktig del av verksamheten och Saaris gård har anställt en konstnär för att engagera lokalbefolkningen och förverkliga projekt i samarbete med lokala gemenskaper, grupper och individer. För möten och sammankomster äger Saaris gård lokalen Saareke i Mynämäki, men också på herrgården arrangeras det årligen en del verksamhet. Till exempel inför jul inbjuds eleverna på klasserna 3 och 4 från närskolorna till herrgården för att se dockteater.

Saaris gårds samarbetspartners

Saaris gård och Fotokonstnärernas förbund r.f., som driver **Fotogalleriet Hippolyte**, hade regelbundet samarbete under åren 2013–2019. Galleriet Hippolyte reserverade årligen en månads utställningsperiod för en konstnär som hade arbetat på Saaris gård och Konestiftelsen betalade kostnaderna för utställningen. Båda parterna drog nytta av samarbetet. Hippolyte presenterade intressanta konstnärer och Saaris gård hade mer att erbjuda sina residensgäster då de också fick en möjlighet att presentera sina verk offentligt.

Saaris gård är nuförtiden medlem i **Artists at Risk- nätverket för skyddsresidens**.¹¹ **Perpetuum Mobile** har ansvarat för nätverkets verksamhet i Helsingfors sedan 2014, men år 2017 breddades nätverkets verksamhet att utöver Saaris gård också omfatta Aten (Biennalen i Aten), Berlin (SAVVY Contemporary), Cambridge (Wysings Arts Centre) och Lecce i Italien (Ammirato Culture House). Skyddsresidensen är i främsta hand reserverade för professionella inom visuell konst och vars yttrandefrihet och liv hotas på grund av deras konstnärliga verksamhet.

Bland Saaris gårds **centrala samarbetsparter** finns andra inhemska residens, Mynämäki kommun, Centret för konstfrämjandes regionala byrå i Egentliga Finland och Titanik galleriet i Åbo. Saaris gård deltar i Res Artis-nätverkets residensmöten och är medlem i de inhemska residensens nätverk, som koordineras av Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland.

Residenset på Drumsö – Drumsö gård

För några år sedan renoverade Konestiftelsen **herrgården som ligger på Drumsö** i Helsingfors för att fungera som Konestiftelsens kontorslokaler. Samtidigt renoverades Röda stugan på samma gård för att fungera som **residensbostad för konstnärer och forskare**. Inhemska organisationer, arbetsgrupper och gemenskaper kan ansöka om att få använda residenset när de inbjuder internationella gäster till Finland. Lauttasaaren

¹¹ Se mer om Artists at Risk- skyddsresidens, www.artistsatrisk.org och www.facebook.com/artistatrisk/

kartanos residensprogram¹² målsättning är att "stödå finländska konst- och vetenskapsaktörer i deras nätverkande, i synnerhet internationellt."

2.3. Residensverksamhet med fokus på hållbar utveckling

Mustarinda är ett konstnårsresidens som drivs av ett kollektiv med konstnärer och forskare. Residenset fungerar i Hyrynsalmi i Kajanaland och hela verksamheten genomsyras av flera konstarter i samverkan, tvärvetenskaplighet, växelverkan och en strävan mot en postfossil kultur och det gör residenset till en intressant aktör. Enligt flera sakkunniga är Mustarinda mer än ett residens, för Mustarinda har initierat diskussioner och diskurser som har väckt intresse **även internationellt**. Mustarinda erbjuder residensperioder om 1–2 månader och residensgästerna är – enligt Mustarindas egen utsågo – "aktörer inom konst och kreativa näringar, forskare, fostrare, redaktörer, studerande, överlag aktörer från flera olika områden".¹³

Residensprogrammet **Ars BioArctica** drivs av **Suomen biotaiteen seura** (sv. Föreningen för biokonst i Finland) i samarbete med Helsingfors universitet på **Kilpisjärvi biologiska station**.¹⁴ Programmets fokus är den subarktiska miljön samt samarbetet mellan konst och naturvetenskap. Residensvistelse kan sökas av konstnärer, forskare och arbetsgrupper inom konst/vetenskap. Residensgästerna har bland annat deltagit i **Ilmastonmuutoksen opetuksen kehittämisprojektiin**¹⁵ (sv. Utvecklingsprojektet för undervisning i klimatförändring). Projektet har samlat konstnärer, forskare och sakkunniga och studerande från flera områden kring tematiska frågeställningar. Biotaiteen seura har också en utställningslokal på Skatudden i Helsingfors (**Solu Space**), som kan kopplas till den verksamhet som drivs vid residenset i Kilpisjärvi.

Kuratoren Taru Elfving har grundat **CAA Contemporary Art Archipelago**,¹⁶ som parallellt med residensverksamheten också driver inkubatorverksamhet, produktion av verk, evenemang, utställningar, publik- och undervisningsprogram, blogg och en publikationsserie. CCA **kombinerar konst och vetenskap** på ett intressant sätt:

"CAA is a curatorial collective supporting site-sensitive artistic research at the intersection of ecological, feminist and decolonial enquiries. CAA has developed multidisciplinary collaborations in Turku archipelago in the Baltic Sea since 2009."¹⁷

Under de senaste åren har CAA inbjudit konstnärer för att arbeta i projektet **Aaveet muutoksessa (Spectres in Change)**. CAA förverkligar projektet på Själo i samarbete med Skärgårdshavets forskningsinstitut vid Åbo universitet. Konestiftelsen stöder det 4-åriga projektet med (200 000 €). Enligt CCA är projektets mål att "utveckla dialogen mellan konst och vetenskap och metoder och strukturer för att svara på

¹² Se mer om residens på Drumsö gård, <https://koneensaatio.fi/lauttasaaren-kartano/lauttasaaren-kartanon-residenssi/>

¹³ Se mer om Mustarinda, <https://www.mustarinda.fi/>

¹⁴ Se mer om Ars BioArctica, <https://bioartsociety.fi/projects/ars-bioarctica/calls/open-call-ars-bioarctica-residency-programme-2021-22>

¹⁵ Se mer om utvecklingsprojektet för undervisning i klimatförändring, <http://www.ilmasto.nyt>

¹⁶ Se mer om CAA Contemporary Art Archipelago, <http://www.contemporaryartarchipelago.fi/>

¹⁷ https://www.facebook.com/pg/CAA-Contemporary-Art-Archipelago-1005440999650173/about/?ref=page_internal

klimatförändringens utmaningar.¹⁸ Sommaren 2020 organiserade CAA tillsammans med andelslaget Onoma i Fiskars konstnären och doktoranden Leena Kelas installationsverk **”Minä, lepakko”** (sv. Jag, fladdermus) där hon studerade fladdermöss och empati tillsammans med fladdermusforskare.

Taidekeskus KulttuuriKauppila¹⁹ i Ljo konstaterar att ”verksamhetens utgångspunkt är kreativitet, gemenskap, hållbar utveckling och det lokala”. KulttuuriKauppila driver två konstnärresidens och organiserar Art li Biennali med fokus på miljö- och samhällskonst.²⁰ Residensen utlyses årligen internationellt och kan sökas av alla professionella konstnärer oberoende av konstart. KK AiR -residensprogrammet (**KK AiR Kulttuuri-Kauppila Artist-in-Residence**) erbjuder ”arbetsro i en naturnära atmosfär”, men konstnären kan till exempel leda workshops eller göra evenemang.

KulttuuriKauppilas **residens i samhällskonst (KK AiC KulttuuriKauppila Artist-in-Community)** är det enda i sitt slag i Finland. KK AiC inbjuder konstnärer att förverkliga konst i samarbete med lokala specialgrupper, t.ex. rehabiliteringspatienter i mentalvården och personer med funktionsvariationer. KulttuuriKauppila deltar med sin residensverksamhet i Oulunkaari kommunkonsortiums projekt, som finansieras av **EU:s strukturfond**. Projektet stöder social- och hälsovårdssektorns användning av konst i hälsofrämjande syfte: Lähde! Taiteesta osallisuutta 2020–2023. (sv. Källan! Delaktighet genom konst 2020–2023). Projektet har utvecklat verksamhetsmodeller som fått bra feedback även riksomfattande.

2.4. Centret för konstfrämjande och residens på social- och hälsovårdssektorn

Centret för konstfrämjande har under ledning av länskonstnärerna Pauliina Lapio och Jaakko Kemppainen utvecklat en helt ny residensverksamhet vid **Mellersta Finlands centralsjukhus** i Jyväskylä. **Sote- residenset** genomfördes 2019 och innebar att professionella inom bild- och spelkonst arbetade i konstverkstäder tillsammans med patienter och personal på den ungdomspsykiatriska avdelningen. Vid sidan om traditionella tekniker användes informations- och datorspelsteknik. Under residenset gjordes en pilot för Sairaala Novas program för deltagande konst.

År 2017 genomförde Centret för konstfrämjande ett annat projekt om konst och välfärd under ledning av Pauliina Lapio i samarbete med **Jyväskylä stads äldreboenden för sköra åldringar**. För residensvistelsen valdes en sjukhusclown, som bodde fem veckor på servicehemmet och arbetade med invånarna med metoder som hör till clownens konst. Även andra än Centret för konstfrämjande har genomfört s.k. sote- residens, bland annat Hoiva Mehiläisen Villa Tauluvuori (Jyväskylä), Palvelutalo Saarenkoti (Rovaniemi), Palvelutalo Hopearinne (Tuupovaara), Settlementti Tampereen Mattilan Miesten talo (Tammerfors) och Settlementti Joensuun Hyvä me!- projektet (Joensuu).

Social- och hälsovårdsresidensen kallas ofta **välfrädsresidens**. Centret för konstfrämjande beskriver residensen inom social- och hälsovårdssektorn så här:

”Under residensvistelsen arbetar konstnären i samarbetspartners gemenskap med den egna konststartens metoder, t.ex. musik, dans, bildkonst, cirkus osv. Konstnärens arbete kan riktas till klienterna och deras anhöriga, till personalen

¹⁸ <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/2017-2/vuosittainen-apurahaku-taiteen-arvioijaprofiilit-2017/>

¹⁹ Se mer om Taidekeskus KulttuuriKauppila, <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/>

²⁰ Se mer om Art li Biennali, <https://artii.fi/>

eller bredare till närområdets samhälleliga gemenskaper som boendeföreningar och daghem. För arbetet får konstnären ett honorar och ersättning för arbetsrelaterade utgifter som avtalats på förhand. Arrangören erbjuder ensam eller i samarbete med referensgrupperna inkvartering, orientering i arbets- miljön, arbetsgemenskapens stöd samt arbetsledning i tillräckligt omfattning.”²¹

2.5. Tvär- och mångsektoriella residens i Norden och Villa Karo

I Norden finns det intressanta tvärkonstnärliga/mångsektoriella residens, bland annat **SÍM Residency** i Reykjavik, Island och **Rejmyre Art Lab** i Sverige. **Villa Karo** i Afrika är också speciell.

SÍM Residency²² driver non-profit verksamhet och får inget understöd från staten och därför ska residensgästen själv stå för sina utgifter under residensperioden. **SÍM (Samband Íslenskra Myndlistarmanna, The Association of Icelandic Visual Artists)** driver tre konstnärresidens varav två har en stor studio. Residenset kan samtidigt ta emot 10 konstnärer/kuratorer, som arbetar med målning, skulptur, teckning, fotografi, installation, keramik, textilkonst, performans eller ljudkonst.

Även arkitekter, musiker, kompositörer, författare och forskare är välkomna ifall deras projekt har anknytning till bildkonsten. SÍM hyr också ut gästlägenheter för kortvarig inkvartering och fler än 200 arbetsutrymmen och -studior till sina medlemmar. Dessutom har **SÍM ett residens i Berlin**.

Det konstnärsdrivna **Rejmyre Art Lab**²³ fungerar i en gammal glas- och porslinsfabrik i Östergötland i ett förorenat område. Residensgästerna söker **lösningar på områdets problem**. Residenset inbjuder samtidigt en grupp människor med olika professioner, men alltid också konstnärer. Under 2018–2020 undersöktes **“De Tox – Sanera!”**:

“Vi kommer att följa den process som initierats av Länsstyrelsen, vad gäller de historiska föreningarna kring Rejmyre Glasbruk och hur de ska saneras. Under de närmaste tre åren kommer Rejmyre Art Lab att vara en del i den arbetsgrupp som fått i uppdrag att hantera frågan om föreningarna. Tillsammans med internationella och svenska/regionala konstnärer bildar vi en konstnärlig forskningsnod som bedriv forskning kring situationen från ett konstnärligt, konceptuellt och formmässigt perspektiv. Vi kommer också att titta på hur man kan hitta kreativa lösningar för att hanterat de restprodukter som produceras i dag, både av industrier och andra mänskliga förehavanden.”²⁴

Residenset känner väl till Konstuniversitetets Bildkonstakademi och dess professor i tid-rumkonst Daniel Peltz, som också fungerar som en av de konstnärliga ledarna för Rejmyre Art Lab. Från Finland har t.ex. bildkonstnären Meri Linna deltagit som residensgäst.

Grand-Popo är en by med ca. 2000 invånare i Benin. Där finns det finsk-afrikanska kulturcentret **Villa Karo**.²⁵ Villa Karo har inga ansökningsfrister, man kan söka året

²¹ <https://www.taike.fi/fi/projektit/-/project/viewProject/272>

²² Se mer om SÍM Residency, <https://www.sim-residency.info/>

²³ Se mer om Rejmyre Art Lab, <http://www.rejmyreartlab.org/residencies>

²⁴ <http://www.rejmyreartlab.org/research/detox-clean-it-up>

²⁵ Se mer om Villa Karo, <https://villakaro.org>

om. Med en **öppen ansökan** kan konstnärer, forskare och professionella inom kultur vara residensgäster i maximalt 12 veckor. Ett urvalskriterium är vad residensgästen kan erbjuda lokalsamhället och gemenskapen på Villa Karo.

”Professionella inom kultur och samhälle kan ansöka om residensvistelse på Villa Karo. Residenset lämpar sig väl för individuellt forskningsarbete eller konstnärligt arbete som t.ex. att förverkliga samhällseliga projekt.”²⁶

Villa Karo grundades år 2000 på privat initiativ.²⁷ Föreningen **Villa Karos vänner** svarar för verksamheten, som får understöd av undervisnings- och kulturministeriet och Svenska kulturfonden. Residensgästernas vistelse subventioneras och Villa Karo står för lokala kostnader från och till flygplatsen. Residensgästen **betalar själv** 75 €/vecka för residensrummet (i priset ingår frukost, städning och wifi). Residensgästen svarar själv för alla andra kostnader, som flygresor, visum och vaccinationer. Bland annat arkitekter har besökt Villa Karo flitigt. Villa Karo kallas t.ex. för ”konstnärernas port till Afrika”. Andra **för arkitekter lämpliga residens** är t.ex. Saari gård, Finlands kulturinstitut i New York och dess residens samt Greta och William Lehtinens stiftelses residens. Till dessa residens är det Finlands Arkitektförbund SAFA som beviljar stipendier till sina medlemmar.

3. Visuella konstarter och formgivning

Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland har sammanställt information om det finländska residensfältet på sin **AIR-sida**²⁸ med 60 inhemska residens eller gästateljéer (bilaga). Totalt har 52 residens eller gästateljéer meddelat att de fungerar inom ett eller flera konstområden inom bildkonst, mediekonst eller formgivning (design, keramik, hantverk). Till den här gruppen hör de största inhemska konstnärresidensen som HIAP Helsinki International Artist Programme och Konstnär- och forskarresidens Saaris gård. Totalt 19 residens eller gästateljéer meddelar att deras verksamhet begränsas till endast bildkonst, mediekonst eller formgivning.

Kapitlet lyfter först fram ett residens med inriktning på mediekonst och som fungerar i en **internationell referensgrupp**. Efter det presenteras några mindre internationellt arbetande konstnärresidens, som har **lokal betydelse**. Kapitlet nämner några residens med inriktning på formgivning (design, keramik, hantverk) samt beskriver några exempel från Norden och Baltikum.

Det är värt att särskilt nämna **Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland**²⁹ och dess roll som en samlande kraft för de inhemska residensen. Ateljéstiftelsen har sedan länge erbjudit sitt residensutbud till bildkonstnärer. En del av verksamheten vid **Tapio-lan vierasateljé** förverkligas som internationellt residensutbyte, en del genom ansökningsförfarande. Vidare driver Ateljéstiftelsen **ateljéhuset i Grassina** i Italien och **ateljéhuset i Marbella** i Spanien.

²⁶ <https://villakaro.org/residenssi/>

²⁷ Karila M.–J. (toim.) (2009): Huomenta Afrikka! – Villa Karo 10 vuotta. <https://like.fi/kirjat/huomenta-afrikka-villa-karo-10-vuotta/>

²⁸ Se mer om hemsidan AIR, <https://www.artinres.fi/>

²⁹ Se mer om residensverksamhet i regi av Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland, <https://www.ateljeesaatio.fi/residenssitoiminta/>

3.1. m-cult: internationellt och lokalt residens i mediekonst

<https://www.m-cult.org/>

Det invånarengagerande mediekonstresidenset i Månsas³⁰ utgör en projekthelhet för Mediekulturföreningen m-cult rf. sedan 2016. Inom projektets ramar har organisationen bjudit in både inhemska och utländska konstnärer för att arbeta med invånarna i stadsdelen Månsas i Helsingfors. Under den första öppna ansökningen fick Mediekulturföreningen m-cult rf. mer än 500 ansökningar från konstnärer i 60 länder. Det stora antalet ansökningar vittnar om det stora behovet av produktionsresidens där residenset satsar på konstnären genom att betala resor, boende och produktionsstöd. En annan orsak till det stora intresset är att projektet handlar om att arbeta på konstens och konstnärens villkor och inte på villkor som ställs av tillämpad konst.

Mediekulturföreningen m-cult rf. har för sina residens fått finansiering av Helsingfors stad, först ett pilotprojekt i den s.k. Helsingfors- modellen. Projektet har också fått EU-stöd från Creative Europe- programmet. Inom projektet samarbetar m-cult med bland annat Maunulan Mediapaja och demokratigrupp, Saunabaari invånarhus och Månsas- huset med målet att **främja uppkomsten av lokala "commons"** (digitala allmänningar). I nuvarande COVID-läge har m-cult mindre residensverksamhet än vanligt, men däremot mer långvariga residens.³¹

Det nyaste projektet är **Keskuspuistoarkistot**³² (sv. Centralparksarkiven), som inleddes våren 2020. Konstnärerna Ali Akbar Mehta och Susanna Ånäs undersöker möjligheterna till gemenskapsorienterad arkivering i Månsas. De söker fungerande sätt för att finna, spara och dela betydelsefull kunskap om Centralparkens historia, nuläge och framtid tillsammans med invånare och aktivister. Projektets material kommer att bestå av bilder, texter, ljud- och videomaterial osv. Det samlade digitala materialet kommer att publiceras på nätet och på en utställning. Till samarbetet har konstnärerna inbjudit lokala aktivister, invånare och gemenskaper, som till exempel Keskuspuiston puolesta (sv. Pro Centralparken), Virtavesien hoitoyhdistys, Maunulan palstaviljelijät (sv. Månsas kolonilotter), Maunula-Seura och Maunulan Sanomat.

Utöver det lokala residenset har Mediekulturföreningen m-cult rf. residensverksamhet med inriktning på paneuropeiskt samarbete. m-cult deltar under 2018–2021 i **EMAP:s (European Media Art Platform)**³³ nätverk, med målsättningen "become the biggest international residency platform for emerging media artists."³⁴ Också detta projekt har fått EU-stöd från Creative Europe- programmet. Utöver m-cult har projektet följande aktörer inom mediekonst: Ars Electronica (Linz), Bandits-Mages (Bourges), FACT (Liverpool), Impakt (Utrecht), Kontejner (Zagreb), Laboral (Gijón), Onassis Cultural Centre (Aten), RIXC (Riga), WRO (Wroclaw) och Werkleitz (Halle).

³⁰ Se mer om invånarengagerade mediekonstresidens, <https://maunulassa.wordpress.com/tietoja/>

³¹ <https://m-cult.org/context/maunula-collaborations>

³² Se mer om projektet Centralparksarkiven, <https://maunulassa.wordpress.com/portfolio/meh-ta-anas-keskuspuistoarkistot/>

³³ Se mer om residensnätverket EMARE/EMAP, <http://www.emare.eu/>

³⁴ <https://www.m-cult.org/news/emap-biggest-media-arts-residency-platform>

3.2. Konstnårsresidens med inriktning på bildkonst i Österbotten

I Österbotten finns det flera konstnårsresidens som uttryckligen riktar sig till bildkonstnärer. I Karleby finns **Drake Arts Centre**³⁵, som drivs av stadsmuseet och stadsteatern och vars historia har anknytning till Nordiska konstskolan som tidigare fungerade i Karleby. Det konstnårsdrivna **Malakta**³⁶ är ett kulturcenter i Malax med en aktiv residensverksamhet. **Kristinestad Artists´ Residency** och **Plattform** i Vasa drivs med frivilligt arbete. KulturÖsterbotten i sin tur driver **Ateljé Stundars** konstnårsresidens i Vasa Korsholm.

Ateljé Stundars³⁷ har inriktning på visuella konstarter och fungerar i samband med Stundars museum. Residenskonstnärerna kan också välja att samarbeta med **Wasa Teater**. Residenskonstnärerna svarar själva för uppehälle och resor, men residenset är gratis och där ingår en mindre summa för konstnärsmaterial. Residenskonstnärerna väljs av en grupp sakkunniga på basen av öppna ansökningar. Residenset har fungerat sedan 1998 och har en rytm som innebär perioder om 2–6 månader.

Kristinestad Artists´ Residency³⁸ drivs av **Yelema-föreningen**, vars partners är den lokala konstföreningen Spectra och konsthantverksföreningen Hemslöjdsföreningen. Residenset mottog sina första konstnärer år 2018. Residenset hör till internationella residensnätverk (Res Artis, Microresidence Network) och har en **systemorganisation som heter WAAW i Senegal**. Residensets verksamhet präglas av att Kristinestad är den enda finländska medlemmen i **nätverket Cittaslow**, där alla medlemsstäder fungerar enligt ideologin: "promoting quality of life, local production, environmental sustainability and general conviviality". I samband med residenset fungerar även Galleri Gottorp.

Konstnårsresidenset **Plattform**³⁹ som fungerar i Vasa sedan 2000 koncentrerar sin verksamhet på samtida konst. Plattform har initierats av konstnärer. Residensgästerna erhåller resor och inkvartering samt ett arbetsstipendium (300 €/vecka) och ett produktionsstöd (1 000 €). Residensperioderna varar i allmänhet 2–3 månader och det förutsätts att residensgästen också ska **arbeta lokalt**:

"We ask the artist to realize a project, which can be presented either during the residency or at a later stage. The artist is expected to give a public talk, performance or workshop about his/her/their work or an introduction to yourself at the beginning of the residency. We expect the artist to be able to communicate in English, Swedish or Finnish. We require the artist to spend at least 80% of the residency's duration in Vaasa and the working grant is proportional to days spent in Vaasa."⁴⁰

3.3. Residens med inriktning på formgivning, keramik och hantverk

I Finland finns det några residens med särskild inriktning på formgivning, keramik och/eller hantverk. T.ex. **Design Kuopio Residency**⁴¹ fungerar i nära samarbete

³⁵ Se mer om Drake Arts Centre, <https://kokkolanteatteri.fi/palvelut-1/teatteri-residenssi/>

³⁶ Se mer om Malakta, <https://www.malakta.fi/air/>

³⁷ Se mer om Ateljé Stundars, <https://www.stundars.fi/atelje-stundars/?lang=fi>

³⁸ Se mer om Kristinestad Artists´ Residency, <https://www.kristinestadresidency.org/>

³⁹ Se mer om Plattform, <http://www.plattform.fi/index.php/residency-program/>

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Se mer om Design Kuopio Residency, <https://www.muotoiluakatemia.fi/en/307/1/0/residency>

Kuopio Muotoiluakatemia (sv. Kuopio Formgivningsakademi) Residensbostaden kan hyras till ett pris per dag, vecka eller månad. På residensgästen ställs följande förväntningar:

”Det finns ett önskemål om att residensformgivaren ska undervisa på Kuopio Muotoiluakatemia i gruppundervisningen eller göra ett mindre utvecklings- projekt med företagen i Norra Savolax. För undervisningen och projektarbetet erläggs en timlön.”⁴²

Artranta Karstula⁴³ hälsar formgivare och arkitekter välkomna till residenset. Utöver formgivning har keramik och hantverk en central plats i residensen i **Fiskars Village Artist in Residence**⁴⁴ och **Eckerö Post- och tullhus**⁴⁵, där gästbostäderna drivs av Ålands landskapsregering. **Kemijärvi konstnårsresidens**⁴⁶ erbjuder möjlighet att arbeta med keramik och skulptur i en tidigare mejeribyggnad.

Kökarkultur rf. driver ett skärgårdsresidens, **The Åland Archipelago Guest Artist Residence**.⁴⁷ På Kökar arbetar man med formgivning, keramik och hantverk men också med andra konstformer. Residenskonstnären står själv för resor och uppehälle samt betalar 10 €/dygn för inkvartering, som innebär bostad och ateljé i residenshuset (för keramik kan man använda det lokala hembygds museets keramikverkstad). Kökars konstnårsresidens grundades 1997 och verksamheten har haft stor betydelse för lokalsamhället.

3.4. Residens med inriktning på visuell konst i Norden och Baltikum

Ett intressant exempel på residens med inriktning på visuell konst är **Artica Residency Programme**⁴⁸ på Spetsbergen. Residenset har ett unikt geografiskt läge vid Norra ishavet och ett ambitiöst program som handlar om polarområdena och lokalsamhället. Residensprogrammet innehåller bland annat ett årligen återkommande konstevenemang och en kuraterad tidskriftsserie (Artica Writings). Residenset grundades år 2017 och dess första gäst var grafikern Tiina Kivinen från Finland.

Residensets verksamhet är tryggad genom en långvarig finansiering genom ett brett samarbete. Residenset drivs av **Artica Svalbard- stiftelsen** som fått stöd av Kulturdepartementet KUD, Kulturnæringsstiftelsen SpareBank1Nord-Norge, Fritt Ord och Sparebankstiftelsen DNB. Verksamheten stöds av följande samarbetsparter, som också utser konstnärerna som antas för residensperioder: Norsk PEN, Office for Contemporary Art Norway (OCA) och Stiftelsen H.M. Dronning Sonjas kunstnerstipend. Viktiga samarbetsparter är också Nordnorsk Kunstmuseum och Kunsthall Svalbard.

Rupert⁴⁹ fungerar i Vilnius i Litauen och inledde sin verksamhet 2012 som konstcenter, residens och utbildningsplats. Ruperts inriktning är samtida konst och centret väljer årligen såväl lokala som internationella kuratorer, skribenter, forskare, konstnärer och andra professionella inom kulturfältet. Också mindre kollektiv kan

⁴² <https://www.muotoiluakatemia.fi/fi/4/1/0/residenssi>

⁴³ Se mer om Artranta Karstula, <https://www.artranta.fi/>

⁴⁴ Se mer om Fiskars Village Artist in Residence, <https://onoma.fi/fiskars-air/>

⁴⁵ Se mer om Eckerö Post- och tullhus, <https://www.kultur.ax/gastbostaeder>

⁴⁶ Se mer om Kemijärvi konstnårsresidens, <https://www.kemijarvi-artresidence.fi/>

⁴⁷ Se mer om The Åland Archipelago Guest Artist Residence, <https://kokarkultur.wordpress.com/>

⁴⁸ Se mer om Artica Svalbard Residency, <https://articasvalbard.no/artica-residency-programme/>

⁴⁹ Se mer om Rupert, <https://rupert.lt/>

komma i fråga. Rupert är känd för sitt **tvärkonstnärliga-vetenskapliga program** med stark medverkan från det lokala konstfältet. Ruberts program innehåller offentlig verksamhet såsom utställningar och olika evenemang för publik. Programmet har också en **post gradu- skola**, som främst riktar sig till lokala deltagare ("a para- academic and interdisciplinary educational platform"). Satu Oksanen och Piia Oksanen, kuratorer vid Kiasma, besökte Rupert i oktober 2020.

I september 2019 inledde ett nytt konstcenter **Kai Art Center**⁵⁰ sin verksamhet i Tallinn. Centret fungerar i en gammal byggnad som tidigare använts för att bygga ubåtar. I byggnaden finns bland annat en residensbostad och Kai Art Center väljer årligen⁵¹ ett tiotal internationella **kuratorer, konstkritiker och konstnärer** för residensperioder om 2–4 veckor. Den första öppna ansökningsrundan resulterade i mer än 300 ansökningar från 60 länder och sex världsdelar. Urvalsgruppen bestod av tre sakkunniga och residensets kurator. Under 2019–2020 var residensets kurator programdirektör **Kari Konte**⁵² från residenscentret ISCP International Studio & Curatorial Program i New York. Bland de valda fanns kuratorn, konstnären och queer- feministen Saara Hannus från Finland. Centret drivs av **Estonian Contemporary Art Development Center**.

3.5. Residensverksamhetens betydelse

Det stora antalet konstnärsresidens med inriktning på visuell konst beror delvis på expertis och intresse bland de drivande krafterna bakom residensen, i synnerhet då det gäller konstnärsresidens. Å andra sidan kan det stora antalet bero på att det inom samtida konst inte ställs sådana krav på lokaler och arbetsredskap som ställts inom andra konstområden.

Numera ser konstnärernas alltmer på residensen som en form av kundtjänst eller som en **tjänsteorganisation**, som säljer tjänster. I praktiken betyder det att man börjat betrakta residens ur en nyttoaspekt. Möjligheten att resa och att se på nya platser är inte nog för en konstnär och därför ses residensverksamheten inte endast som ett medel i internationaliseringen utan allt mer som ett **arbetsredskap**. Residensen har professionaliserats och i synnerhet den yngsta generationens konstnärer anger sina residensvistelser på CV. Man åker inte längre på residensvistelse för att se sig omkring och få inspiration, utan för att residensen erbjuder möjligheter **att skapa något nytt**.

4. Performativa konstarter (scenkonst)

Kapitlet fokuserar på residensverksamhet för performativa konstarter/scenkonst. Teater-, dans- och cirkuskonst presenteras som särskilda kapitel, även om utövarna ofta söker sig till residens som arbetar med flera konstarter. Detta kommer sig av att dessa residens ofta fungerar som bas för en verksamhetsmodell där residenscentret gör samarbetsproduktioner med internationella festivaler.

⁵⁰ Se mer om Kai Art Center, <https://kai.center/>

⁵¹ Se Kai Art Centers residensprogram, <https://kai.center/residentuur#residentuur>

⁵² Se mer om kuratorsresidens, Konte K. (2020): Curatorial residencies: Saying yes to who or what turns up. <https://ludlow38.org/articles/curatorial-residencies-saying-yes-to-who-or-what-turns-up-2/>

4.1. Teaterkonst

Teaterinfo Finland TINFO presenterar på sina hemsidor residens med vilka de har långvarigt och välfungerande samarbete som vilar på gemensamma mål och intressen (tabell1).⁵³ TINFO satsar på residenskontakter i Centraleuropa.

Tabell 1: TINFO:s samarbetsresidens

Namn	Tidpunkt	Stad	Land
BaseCamp Stockholm	http://www.intercult.se/eng/projects/basecamp	Stockholm	Sverige
Campsirago Residenza di Scarlattine Teatro	http://www.campsiragoresidenza.it/default.php	Colle Brianza	Italien
Centrale Fies	http://www.centralefies.it/eng/index.html	Dro	Italien
Centret för performativ konst	http://esitystaide.fi/toiminta/residenssiohjelm	Helsingfors	Finland
Saari gård	http://www.koneensaatio.fi/saaren-kartano/esittely/	Mynämäki	Finland
Kunstencentrum BUDA	http://www.budakortrijk.be/en/residenties/huidige-residenties	Kortrijk	Belgien
Mustarinda	http://www.mustarinda.fi	Hyrnsalmi	Finland
PACT Zollverein	http://www.pact-zollverein.de/en/artists-centre	Essen	Tyskland

Som exempel kan nämnas **Kunstencentrum BUDA**⁵⁴ som verkar i ett gammalt kloster i Kortrijk i Belgien. Residenset kurateras och väljer sina residensgäster. BUDA:s verksamhet är **produktionsinriktad** och har också en **sparrande** funktion och möjlighet att delta i samproduktioner. BUDA har också samarbetat med finländska partners, bland annat Teater Viirus och festivalen NDXT.

På TINFO:s hemsidor kan man söka residens på namn, stad och land och finna länk till alla residens. Det finns också information om ansökningstider för **residensvistelse**, till exempel i augusti presenterades tre residensmöjligheter som gällde Tyskland, en i Belgien och en i Japan. TINFO uppdaterar sidan regelbundet.

Andra intressanta residens för teaterbranschen

- Haihatus (Joutsa), kontakt: Risto Puurunen
- Mustarinda (Hyrnsalmi), kontakt: Pauliina Leikas
- Bora Bora (Danmark), kontakt: Jesper de Neergaard
- Kanuti Gildi Saal (Estland), kontakt: Priid Raud
- Rosendal (Norge), kontakt: Per Ananiassen
- Vaba Lava Narva (Estland), kontakt: Mart Meius
- MÅ TELPA Artist Residency (Lettland), kontakt: Simona Orinska

Bland de inhemska residensen är det värt att uppmärksamma till exempel **Haihatus**, ett sommarresidens med en särpräglad profil och i Hyrnsalmi residenset **Mustarinda**

⁵³ Se mer om residens som presenteras av TINFO, <https://www.tinfo.fi/fi/Residensseja>

⁵⁴ Se mer om Kunstencentrum BUDA, <http://www.budakortrijk.be/en/residenties/huidige-residenties>

med ett starkt etos. **Rosendal** i Trondheim är ett nytt residens med kopplingar till Teater Avantgarde, som bland annat arrangerar Bastard- festivalen. Intressanta är också flera mindre residens vid **Norges norra kust och fjordar** och som alla har ett nära förhållande till naturen.

MÅ TELPA Artist Residency⁵⁵ är en konstnärlig studio i Riga, Lettland. Under 2018–2019 förverkligade residensset åtta residensperioder med totalt 11 konstnärer från sju länder (Japan, Norge, Frankrike, Sverige, Finland, Danmark och USA). 1–2 konstnärer deltog i residensperioder om max. två veckor. Från Finland har bl.a. koreografen Maija Hirvanen och ljud- och performanskonstnären Juha Valkeapää deltagit.⁵⁶ Residensen har ett nära samarbete med **Homo Novus Festivalen** och verksamheten bygger på partnerskap.⁵⁷

4.2. Danskonst

Dance Info Finland⁵⁸ samlar på sina hemsidor aktuell information om ansökningstider till residens som lämpar sig för danskonst. Nästan alla **regionala danscenter** i Finland har residensverksamhet trots att de har mycket små lokaler och knappa resurser. Den bedrivs i samarbete med andra aktörer. Till exempel det Regionala danscentret i Västra Finland (LTA) samarbetar med RaumArs.⁵⁹ Det Regionala danscentret i Östra Finland (ITAK) samarbetar med **konstnärresidensset Kokko 1721**, ett traditionellt lantbruk i Kangasniemi i södra Savolax⁶⁰ och med **Vanhan kaivoksen residenssi**⁶¹ (Old Mine Residency), ett residens för konstnärer och forskare i området kring den gamla gruvan i Outokumpu. Vanha kaivos lämpar sig också för bildkonstnärer och författare. Pirk-anmaa Danscentret (PTK) har sommarresidens i samarbete med Tammerfors stad på Haiharan taidekeskus och Liikelaituri.⁶²

Av de aktörer som ingår Regionala danscentret i Norra Finlands driver **JoJo – Oulun Tanssin Keskus** ett residens i Uleåborg. JoJo har även utbytesprogram med **TROIS C-L** i Luxemburg. Bland aktörerna i Regionala danscentret i Norra Finland finns också **Routa Company** i Kajana. Gruppen⁶³ har residensverksamhet och då fungerar gruppens hemmascen som arbetslokal och gästerna inkvarteras i en för ändamålet hyrd lägenhet. Något nytt i Finland är Routa Companys **residens för studerande** i samarbete med Förbundet för Finlands Dansläroinrättningar och Konstuniversitetet. Residensset riktas till professionella dansare och koreografer som snart utexamineras

⁵⁵ Se mer om MÅ TELPA Artist Residency, <https://maatelpa.com/art-residency>

⁵⁶ Enligt MÅ TELPAs hemsidor var avsikten med Valkeapääs & Hirvanens residens följande: "Sharing/presentation/work in progress "Life As We Know It", organized by International Festival of Contemporary Theatre "HOMO NOVUS" (Riga, Latvia)."

⁵⁷ MÅ TELPA Artist Residency samarbetar med följande aktörer: Homo Novus Festival, IDE-AGNÖSIS performance art group, Culture and Arts project NOASS, RISEBA University H2O6 Architecture and Media Centre, The Association of the Professional Dance Choreographers in Latvia, Association of Non-Governmental Organizations of Contemporary Culture, Republic of Miera Street, Latvian Dance Movement Therapy Association, Latvian Art Therapy Association, Latvian Drama Therapy Association and Latvian Music Therapy Association.

⁵⁸ Se mer om residens med öppna ansökningsfrister, <https://www.danceinfo.fi/?s=residenssi>

⁵⁹ Se mer om RaumArs, <https://www.raumars.org/fi/residenssi/asunto>

⁶⁰ Se mer om Kokko 1721, <http://www.kokko1721.eu>

⁶¹ Se mer om Old Mine Residency, <https://oldmineresidency.fi>

⁶² Se mer om Liikelaituri, <https://www.pirkanmaantanssinkeskus.fi/kesaresidenssi-2021-haku/>

⁶³ Se mer om Routa Company, <http://routacompany.fi/taitelijoille/residenssitoiminta/>

eller nyligen utexaminerats. Routa Companys mål med residenset är att "bekanta sig med dansfältets nya proffs."

Malakta AiR⁶⁴ i Malax kommun i Österbotten driver också residensverksamhet för dans, även om man välkomnar verksamhet som integrerar flera konstarter. Också **Barker-teatern**⁶⁵ i Åbo har haft en aktiv residensverksamhet för dans, men det är osäkert om verksamheten kan fortsätta.

Intressanta nordiska och baltiska residens för danskonst

Dansfältet i Finland har inget residens som fungerar som de nordiska **Bora Bora Residency Centre, Dansarena Nord** och **Konstnärsnämndens Internationella Dansprogram**. De nuvarande dansinriktade inhemska residensen lämpar sig för enskilda danskonstnärer eller små grupper, men de har nästan inga möjligheter att ta emot internationella grupper.

Bora Bora Residency Centre⁶⁶ i Århus, Danmark är ett stort och betydelsefullt internationellt residenscenter, som deltar aktivt i olika **uropeiska nätverk**. Bora Boras verksamhet omfattar också nordiskt residensutbyte. Residens innebär en **produktionsmodell**, där Bora Bora erbjuder lokaler och fungerar som delproducent och det kan leda till intresse hos andra internationella delproducenter. I synnerhet i Tyskland och Benelux-länderna finns det fungerande nätverk mellan residens och produktionshus. Bora Bora har förbundit sig att utveckla sin residensverksamhet enligt **etiska frågeställningar** och hållbar utveckling är en viktig aspekt i verksamheten. Från Finland har bland annat koreografen Sonya Lindfors vistats på residenset.

Dansearena Nord⁶⁷ i Hammerfest i Nord-Norge har på grund av kulturpolitiska skäl alltmer börjat koncentrera sin verksamhet kring lokala konstnärer. Men residenset är fortfarande en intressant aktör med fortlöpande verksamhet, som har fokus på **arktiska frågor, klimatförändringen och hållbar utveckling**. Dansearena Nord har en stark medvetenhet om ursprungsbefolkningen och dess andel i konstlivet. Med lokalt etos och aktuella teman, men med knappa resurser, har Dansearena Nord lyckats skapa intressanta **internationella kontakter till Kanada och Australien**. Dansearena Nord deltar aktivt i samarbetet i Barents och i Europeiska Unionens program för den nordliga dimensionen. Från Finland har bland annat Jojo – Oulun Tanssin Keskus och Hiljaisuus- festivalen besökt Dansearena Nord.

Konstnärsnämndens Internationella Dansprogram⁶⁸ i Sverige erbjuder ett unikt residensutbud för danskonsten. Konstnärsnämnden svarar genom dansprogrammet för residensverksamheten på fyra orter i samarbete med en lokal aktör: 1) **Göteborg; Danscentrum Väst**, 2) **Malmö; Danscentrum Syd**, 3) **Östersund; Estrad Norr** och 4) **Stockholm; egna dansstudior**. Programmet har följande struktur:

"Residensen erbjuder en Sverige-baserad danskonstnär att bjuda in en internationell kollega för två veckors arbete i dansstudio. I residensstipendierna

⁶⁴ Se mer om Malakta AiR, <https://www.malakta.fi/air/>

⁶⁵ Se mer om Barker-teater, <https://www.barkertheatre.fi/index.php/tanssitaitteen-residenssi>

⁶⁶ Se mer om Bora Bora Residency Centre, <https://bora-bora.dk/en/howtoapply/>

⁶⁷ Se mer om Dansearena Nord, <http://www.dansearenanord.no/artist-in-residence.html>

⁶⁸ Se mer om Konstnärsnämndens Internationella Dansprogram, https://www.konstnarsnamnden.se/Internationella_Dansprogrammet

ingår personligt stipendium samt resa och boende. Den lokala värden bidrar med sitt nätverk och personella resurser för att danskonstnären ska få möjlighet att utveckla och fördjupa sitt konstnärskap.⁶⁹

Konstnärskommittén beviljar också residensstipendier till danskonstnärer för vistelser i New York (**Movement Research**) och Berlin (**Uferstudios für zeitgenössischen Tanz**):

“Konstnärskommitténs internationella dansprogram samarbetar med konstnärliga plattformar utomlands där svenska danskonstnärer kan vistas en längre tid och fördjupa sitt arbete och få inblick i andra samhällsliga och konstnärliga kontexter.”⁷⁰

Som ett sista exempel är det värt att nämna **Söltumatu Tantsu Lava** (STL)⁷¹ i Tallinn, Estland. Söltumatu Tantsu Lava (STL) fungerar som ett **residens- och produktionshus** med en småskalig verksamhet med fokus på dans. Söltumatu Tantsu Lava (STL) verkar i Telliskivi, ett center för kreativa och kulturella näringar, och deltar aktivt i **europiska samarbetsnätverk**. Verksamheten omfattar tre typer av residens:

- 1) Residens med inriktning på forskning för danskonstnärer och forskare
- 2) House- konstnärresidens (2-årsperioder, inte verksam nu)
- 3) PREMIERE residens (för produktion av en första helaftonskoreografi)

4.3. Cirkuskonst

CirkusInfo Finland publicerar på sina hemsidor information om inhemska och internationella möjligheter att söka residens och där finns också en förteckning över de inhemska cirkusgruppernas internationella residenspartners.⁷² I Finland finns det inte många residens som lämpar sig för cirkuskonst p.g.a. **konstformens mycket speciella krav**; bl.a. residenslokalens takhöjd med tanke på hängningar. Vid sidan om **Hiljaisuus- residenset** har Konstnär- och forskarresidenset **Saaris gård** lokaler som i främsta hand är avsedda för danskonst, men som också är lämpar sig för cirkuskonst. I Södervik i Helsingfors fungerar Cirko – Centrumet för nycirkus. Cirko driver ett eget residensprogram och väljer⁷³ deltagare för produktions- och forskningsperioder om 2–4 veckor. Den arbetsgrupp som deltar som residensgäst har möjlighet att använda Cirkos sal och utrustning och Cirko kan fungera som mentor i frågor som gäller konst, produktion, teknik och kommunikation.

I den lilla byn Kaukonen i Kittilä finns **Hiljaisuus- residenset**⁷⁴ som drivs av ett **mångkonstnärligt kollektiv** genom föreningen Taiteilijayhdistys Hiljaisuus ry. Residenset har utvecklats långsiktigt av en ansvarig producent och en trio med ansvar för den konstnärliga verksamheten. Hiljaisuus -residenset inkluderar lokalsamhällets invånare enligt följande verksamhetsidé:

⁶⁹ <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=23996>

⁷⁰ <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=19119>

⁷¹ Se mer om Söltumatu Tantsu Lava (STL), <https://stl.ee/en/residences/>

⁷² Se mer om samarbetsparter inom cirkus, <https://sirkusinfo.fi/ammattilaisille/kansainvaliset-mahdollisuudet/>

⁷³ Se mer om Cirko 2021–2022, <https://sirkusinfo.fi/2020/09/cirkon-residenssihaku-2021-2022/>

⁷⁴ Se mer om Hiljaisuus- residenset, <https://www.hiljaisuusfestivaali.fi/residenssi>

”Hiljaisuus- residenset är ett internationellt residens med fokus på performativa konst-arter. Hiljaisuus- residenset utesluter inte någon konstart, men stöder först och främst mångkonstnärligt arbete på de performativa konstarnas gränssytor, projekt med nycirkus samt samarbete mellan konstnärer i nordliga områden.”⁷⁵

En central del av verksamheten är Hiljaisuus- festivalen och sidoprogrammet **Artic Arts-** seminarium. År 2017 fick Hiljaisuus- festivalen statspriset⁷⁶ i cirkuskonst och var en av de första som fick motta ett 5-årigt utvecklingsstöd av Centret för konstfrämjande.

Intressanta nordiska och baltiska residens för cirkuskonst

Finlands knappa residensutbud för cirkuskonst kompenseras av det internationella utbudet. Därför är det så viktigt att få vistelse på utländska residens, till exempel Arts Printing House, Cirkör LAB, Dynamo och Subtopia.

Arts Printing House⁷⁷ i Vilnius, Litauen har sedan 1990-talet fungerat som residens, produktionshus och kulturcenter i ett gammalt tryckeri. I samma hus verkar också Litauens informationscenter för dans⁷⁸ som fungerar som ett slags stödorganisation och organiserar bl.a. festivalen **New Baltic Dance** och annan verksamhet kring promotion etc. Arts Printing House ansvarar för **New Circus Weekend-** festivalen, som presenterar gästföreställningar. Arts Printing House har också tagit med dans- och cirkusföreställningar i festivalprogrammet. Residensverksamheten är riktad till internationella gäster med målet att stärka den nationella infrastrukturen för dans och cirkuskonst.

Sveriges nationalcirkus **Cirkus Cirkör** har fungerat i 25 år och har en stark position på fältet. Verksamheten bygger på grundaren Tilde Björfors idé om att förverkliga en konstnärlig vision. Enligt Cirkus Cirkörs nya strategi har verksamheten breddats och nuförtiden delar Cirkus Cirkör sitt kunnande och sina erfarenheter och erbjuder arbets- och produktionsmöjligheter till unga cirkuskonstnärer. **Cirkör LAB (Laboratoriet för Artistisk Briljans)**⁷⁹ erbjuder **utvecklingsresidens**. Cirkus Cirkör är den enda nordiska aktören som har resurser att årligen producera flera föreställningar. Cirkusen har en egen s.k. **Black Box- lokal** och ett **produktionsteam** med kunnande i bland annat turnéverksamhet och marknadsföring. Residenset finns i förorten Norsborg i Stor-Stockholm. Residenset väljer sina gäster med öppen ansökning eller inbjudan. Cirkör LAB är en mycket viktig möjlighet för finländska konstnärer.

Dynamo⁸⁰ grundades år 2017 i Odense, Danmark i en gammal lagerbyggnad. Dynamo har residensverksamhet året om för att möjliggöra cirkuskonstnärernas konstnärliga arbete och bredda publikunderlaget. I sin residensverksamhet satsar Dynamo på **samarbetsprojekt** på nordisk och internationell nivå. Bland annat den finländska Sirkus Polaris arbetar som bäst med sin första produktion på Dynamo.

⁷⁵ <https://www.hiljaisuusfestivaali.fi/residenssi>

⁷⁶ Se mer om Hiljaisuus- festivalens statspris, <https://www.taike.fi/fi/uutinen/-/news/1202038>

⁷⁷ Se mer om Arts Printing House, <http://www.menuspaustuve.lt>

⁷⁸ Se mer om Lithuanian Dance Information Centre, <http://dance.lt/new/en/home/>

⁷⁹ Se mer om Cirkör LAB, <https://cirkor.se>

⁸⁰ Se mer om Dynamo, <https://dynamoworkspace.dk>

Subtopia⁸¹ är ett konstkluster i förorten Alby i Botkyrka kommun. Klustret har bland annat en inkubatorverksamhet för kreativa näringar, en film- och medieby samt en multifunktionell arena på 2000 m². Subtopia vill stödja och utveckla cirkuskonsten med residensverksamhet. För sina föreställningsperioder väljer Subtopia ofta aktörer som har gäststat deras residens. Subtopia satsar också på att inkludera invånare och gemenskaper i sitt program. Subtopia har följande vision:

”Subtopia – ett förortsparadis och internationell mötesplats där kreatörer, entreprenörer och besökare ska känna sig hemma, förverkliga sina drömmar och göra världen lite bättre.”⁸²

4.4. Residensverksamhetens betydelse

Det största residensbehovet finns bland författare och bildkonstnärer som arbetar ensamma. Teater, dans och cirkus har en kollektiv och inkluderande karaktär och där finns en viss stödgrupp med t.ex. producenter. Men residens är också viktigt för de performativa konstarna och nuförtiden fungerar produktionsresidensen som en väg till samproduktioner, som bidrar till att utveckla den finländska teatern, dansen och cirkusen mot större internationalitet. För de performativa konstarna är residensverksamheten av betydelse för **produktion och presentation, turnémöjligheter och utkomst**.

Residensverksamheten har stor betydelse för t.ex. cirkuskonstens ekosystem då cirkusgrupperna endast sällan har egna lokaler. Under en residensperiod kan en cirkusartist bearbeta sitt verk tillräckligt länge, pröva olika tekniker och skapa nätverk för sina turnéer. Turnéerna i sin tur garanterar en längre livstid för verket. I Frankrike finns det ca 20 regionala nätverk för cirkuskonst. De har olika regionala stödformer; en del ordnar festivaler och evenemang, andra har verksamhet året om. Arbetet vid ett regionalt nätverksresidens kan resultera i **föreställningar och arbetsmöjligheter** också i de andra nätverken, som alla samarbetar sinsemellan.

5. Litteratur och översättning

Residens med fokus på litteratur och översättning har ofta funnits i litterära miljöer t.ex. med anknytning till litterära evenemang eller litteratur- och kurscenter. Numa uppskattar författare och översättare att också andra konstarter är representerade samtidigt på residenset eller att konst och vetenskap går ihop i residensets verksamhet.

5.1. Litteratur

Nuoren Voiman Liitto driver konstnårsresidenset **Villa Sarkia**⁸³ i Sysmä. Platsen uppskattas för sitt något avlägsna **läge och fridfulla natur**. Residensgästen är inte alldeles ensam, för på Villa Sarkia kan t.o.m. tre författare arbeta samtidigt. Nuoren Voiman Liitto har ingen anställd på residenset, men en lokal bibliotekarie kan vid behov hjälpa författarna med praktiska ting och arrangera program för dem under residensperioden.

⁸¹ Se mer om Subtopia, <https://www.subtopia.se>

⁸² (s. 5) Upplev Botkyrka AB. (2020): Årsredovisning 2019. Upplev Botkyrka!
<https://www.subtopia.se/wp-content/uploads/2020/04/UBAB-2019-WEBB.pdf>

⁸³ Se mer om Villa Sarkia, <https://nuoreuvoimanliitto.fi/residenssi/> / <https://villasarkia.wordpress.com/>

Sysmä profilerar sig som **Kirjakylä**⁸⁴ och **Sysmä kommun** äger fastigheten som används för residensverksamheten och står för löpande kostnader (ca 20 000 €/år). Nuoren Voiman Liitto betalar ingen hyra för fastigheten, men står för mindre kostnader som t.ex. mattor och husgeråd. Nuoren Voiman Liitto fick stället år 2010 tack vare ett privat initiativ.

Författare, översättare och arbetsgrupper kan ansöka om residens för perioder om 1–3 månader. På grund av stor efterfrågan beviljas ofta en månad, ibland endast två veckor. Det textbaserade residenset är för skrivandet och **skrivandets alla genrer** kan ingå i residensverksamheten. I urvalet favoriseras sökande som är i början av sin karriär och under 40 års ålder. Nationalitet eller modersmål har ingen betydelse och av sökande krävs inte publicerade verk, vilket gör det möjligt att på residenset **skriva ett debutantverk**.

Ingen hyra eller andra avgifter krävs av residensgästen, men något resestöd eller stipendium betalas inte. Beviljningen förutsätter att residensgästen **förbinder sig att uppträda** på den lokala skolan, biblioteket eller andra lokala tillställningar. Tidigare fick Nuoren Voiman Liitto stöd för sin residens av Centret för konstfrämjande, men numera sköts verksamheten som **frivilligt arbete**. Det årliga finansieringsbehovet rör sig tiotusentals euro och då kunde residenset avlöna en person på halvdagstjänst. Nuoren Voiman Liitto har inga resurser för svenskspråkig information och det är endast sällan residenset har gäster som skriver på svenska. Nuoren Voiman Liitto har också deltagit i det nordiska residensnätverket som får verksamhetsbidrag från Nordisk kulturkontakt.

Andra residens som lämpar sig för litteratur och översättning

Konstnårsresidens för flera konstarter är bl.a. **Konstnårs- och forskarresidenset Saaris gård, Mustarinda** och **gästateljén i Lovisa** som också är viktiga för litteraturen. **Gästateljén i Lovisa**⁸⁵ har fungerat i 25 år, men kommer troligen att avsluta sin verksamhet i slutet av år 2021 då Lovisa stad drar ner på sitt understöd (minskar med 10 000 €/år). Nästan 150 konstnärer har under årens lopp arbetat i gästateljén med följande konstområden: litteratur, bildkonst, musik och ljudkonst, performativa konstarter, design, forskning, hantverk, konstjournalistik, arkitektur, keramik, mediekonst samt forsknings-samarbete mellan konstarter och vetenskapsområden. Gästateljéns val av konstnärer har ofta fallit på sökande från Baltikum och Norden, men residensgäster har också kommit från andra håll.

Utöver konstnårsresidens finns det författarhem och -hus, som erbjuder inkvartering för författare, bland annat Villa Kivi⁸⁶ erbjuder kortvarig inkvartering (1–2 nätter) för författare som gästar Helsingfors, medan **Keski-Suomen Kirjailijatalo**⁸⁷ i Jyväskylä lämpar sig såväl för boende som arbete (perioder om max. 6 månader). Finlands svenska författareförening äger författarhem i Lovisa (**Villa Biaudet**) och Borgå (**Diktarhuset i Borgå**) och erbjuder husen utan vederlag till en författare för tre år åt gången. Finlands svenska författareförening samarbetar kring konstnårsresidens bland annat med **Skandinaviska Föreningens Konstnärshus i Rom**.

⁸⁴ Se mer om Sysmä Kirjakylä, <https://www.sysma.fi/sysman-kirjakyla>

⁸⁵ Se mer om gästateljén i Lovisa, <https://www.lovart.fi/>

⁸⁶ Se mer om Villa Kivi, <http://villakivi.com/villa-kivi-3/taiteilijaresidenssi/>

⁸⁷ Se mer om Keski-Suomen Kirjailijatalo, <http://www.kirjailijatalo.org/main-page/kirjailijatalo/>

Väinö Tanners stiftelse beviljar stipendier till författare, översättare, manusförfattare, bildkonstnärer och konsthantverkare för residens i ateljébostaden **Mazzano Romano**⁸⁸ utanför Rom. Andra residens med inriktning på litteratur finns t.ex. på **Suomen kirjailijaliittos hemsidor**.⁸⁹ Deras information är klassificerad enligt följande rubriker: författarförbundet residens, andra aktörers residens i Finland, andra aktörers residens i utlandet, författarförbundets arbetsrum, författarförbundets semesterstugor och författarförbundets författarhem samt Konstnärshuset Ars Longa.

5.2. Översättning

FILI – Center för litteraturexport stöder genom sitt residensprogram⁹⁰ utomlands boende professionella översättare genom att årligen arrangera ett översättarresidens på **Villa Salin**,⁹¹ som ägs av Kvinnosakförbundet Unionen rf. I residensutlysningen meddelar FILI sina urvalskriterier och väljer 5–6 översättare, som erhåller ett litet stipendium samt ersättning för resekostnader enligt tre kategorier enligt resans längd. Residensgästerna översätter litteratur från finska, finlandssvenska och samiska till sina resp. modersmål. För residensgästerna arrangerar FILI en introduktion och en läsecirkel samt ett seminarium, som också samlar medlemmar i Finlands översättar- och tolkförbund (SKTL). Ibland har FILI arrangerat seminariet i samarbete med **Nordic Editors and Translators- föreningen** (NEAT). FILI har också organiserat annat kulturprogram, t.ex. besök på biblioteket Oodi och guidade stadsturer. FILI har inte satsat på alumnverksamhet, men på **Kääntöpiiri**⁹² finns residensgästernas uppdaterade meritförteckningar.

Andra residens för översättare

- Bokens hus (Åbo), kontakt: Petri Tähtinen
- Saaris gård (Mynämäki), kontakt: Leena Kela
- Östersjöns författar- och översättarcentrum (Sverige), kontakt: Lena O. Pasternak
- Käsmu loomemaja (Estland), kontakt: Ingrid Velbaum-Staub
- Ventspils House (Lettland), kontakt: Andra Konste
- Casa Pantrovà (Schweiz), kontakt: SONART – Musikschaffende Schweiz

5.3. Residensverksamhetens betydelse

Residensen har en stor betydelse för författare och översättare och till exempel Nuoren Voiman Liitto:s residens i Sysmä har större efterfrågan än platser. För författarna erbjuder residensen en möjlighet att lösgöra sig från vardagen och få tid och rum att skriva. För översättarna är gemenskapen central, möjligheten att utbyta erfarenheter och dryfta professionella frågor kollegialt och att skapa nätverk till förläggare och agenter. En viktig aspekt i residensvistelsen är också språkbad och möjlighet att bekanta sig med den lokala kulturen.

⁸⁸ Se mer om Mazzano Romanos författarresidens, <http://www.vainotannerinsaatio.fi>

⁸⁹ Se mer om residens inom litteratur, <https://kirjailijaliitto.fi/kirjailijalle/residenssit/>

⁹⁰ Se mer om FILI:s översättarresidens, <https://fili.fi/kaantajille/kaantajaresidenssi/>

⁹¹ Se mer om Villa Salin, <http://www.naisunioni.fi/portfolio-item/villa-salin-2/>

⁹² Se mer om Kääntöpiiri, nätgemenskap för översättare av finländsk litteratur, <https://kaantopiiri.fi/>

6. Musik och ljudkonst

Inom musik och ljudkonst erbjuder konstnårsresidens tid och rum för konstnärlig utveckling. År 2006 fanns det endast ett residens för komposition och det drevs av Teosto och FIMIC (Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus). Dessutom fanns det i Miekaniemi⁹⁴ ett internationellt residens, som riktades till blues- och jazzartister. Nu är situationen en helt annan.

6.1. Finlands Musikers Förbund rf

<https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/>

Förbundets residensverksamhet inleddes i början av 2010-talet med målet att erbjuda kortvariga residensvistelser till musiker. Förbundet grundade residens i **London (Fullham), Berlin (Kreutzberg) och Raseborg (Villa Vikan, Ekenäs)** och utvecklade ett koncept, som byggde på internationella impulser, möjligheten att repetera och skapa sig en repertoar, nätverkande och promotion och andra arbetsformer. Alla residens har en flygel och teknisk utrustning av hög kvalitet.

Förbundet har **klara ansökningsregler** för sin residensverksamhet. Förbundet beviljar residens till sina medlemmar (och deras familjer) genom lottdragning två gånger i året. Man kan delta i lotteriet ifall medlemskapet har varat i minst sex månader före ansökningsperiodens utgång och om medlemsavgifterna är i ordning. Residensvistelse i Raseborg begränsar inte möjligheterna att ansöka om residens i London eller Berlin och vice versa. Förbundet beviljar vistelse under s.k. tomma veckor till nedsatt pris enligt principen först till kvarn.

Residensen ska bära sina kostnader och Finlands Musikers Förbund har inte för avsikt att göra vinst på dem. Av förbundets **medlemstjänster** är det residensverksamheten som får högsta poäng i evalueringarna. Den stora efterfrågan på residens och den positiva feedbacken har lett till att förbundet överväger att grunda residens eventuellt i Spanien eller i Los Angeles, USA. Nuvarande residens har en beläggning på nästan 100 %, men efterfrågan är trefaldig.

Musiikin edistämmissäätiö (MES) har en residensfond som äger fastigheterna i London⁹⁵ (ca.150 m², för 10 personer) och i Raseborg⁹⁶ (Villa Vikans gamla villamiljö omfattar huvudbyggnaden för 8 personer och två stockstugor för fyra personer). Stiftelsen har finansierat renoveringen av fastigheterna med hjälp av donationer från **Teosto och Gramex**. Villa Vikans uthyrning sköts av **Finlands Musikers Förbund rf, Finlands musikskapare rf** och **Finlands tonsättare rf**. Residensen i Berlin⁹⁷ (ca. 150 m², 7 personer) ägs av Esittävän Säveltaiteen Edistämmissäätiö (ESES).

⁹⁴ (s. 37) Heinämaa R. (2006): De fyra modulernas modell. Ett nytt nordiskt mobilitets- och residensprogram. TemaNord 2006:516. Nordiska ministerrådet. <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A701746&dswid=-784>

⁹⁵ Se mer om residens i London för musiker, <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/lontoon-residenssit/>

⁹⁶ Se mer om residens Villa Vikan för musiker, <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/villa-vikan/>

⁹⁷ Se mer om residens i Berlin för musiker, <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/berliinin-residenssit/>

6.2. Andra residens för musik och ljudkonst

Kulttuuritalo Päiväkodin residens i Hailuoto kan erbjuda musiker och musikskapare en inspelningsstudio. Kolkontaipales gamla byskola, numera **Villa Ilokivi**, fungerar som residens för musiker och de gamla klassrummen kan användas till exempel för konserter. **Konstnårsresidenset i Tohmajärvi** verkar i en gammal skola, som under vintertid används av det lokala musikinstitutet. **Konstnårs- och forskarresidenset Saari gård** framträder som en central aktör också för musik och ljudkonst.

6.3. Residensverksamhetens betydelse

Ahti Vänttinen, ordförande för Finlands Musikers Förbund rf, har sammanfattat residensverksamhetens särskilda betydelse för den performativa tonkonsten:

- "Nätverkandet i residensländerna/städerna blir enklare för konstnärerna.
- Residensen gör det lättare att fixa gigs och exportfrämjande evenemang i residensländerna/städerna.
- Möjligheten att få impulser och inspiration för det konstnärliga arbetet har en viktig roll, speciellt storstädernas residens.
- Residensen har använts till att utveckla projekt och öva med band utanför den normala vardagen.
- Residensen erbjuder också avkoppling och fritid vid sidan om jobbet.
- Residensens gästböcker är en kunskapsbank för konstnärsgemenskapen och har tips om var det finns intressanta klubbar, konsertställen etc. i residensstäderna.
- Generellt har residensvistelserna utomlands gjort det möjligt för många finska konstnärer att se den finländska verklighetens realiteter och jämföra dem med förutsättningarna i residenslandet – det kan leda till att tröskeln blir lägre för allt internationellt."

7. De finländska stiftelsernas och fondernas residensverksamhet

De finländska stiftelserna och fonderna har en viktig roll i residensverksamheten. En del upprätthåller egna konstnårsresidens medan andra genomför sina residensprogram i samarbete med flera partners. Med residensverksamheten vill man stärka möjligheterna för inhemska konstnärer och konstfältets övriga professionella att fungera på det internationella konstfältet. Startskottet kan ofta vara en fastighet som stiftelsen eller fonden får som donation. Fastigheten kan bidra till att residensverksamheten får lokal förankring och genomslagskraft, t.ex. genom konstprojekt som engagerar lokalsamhället och andra projekt som siktar på delaktighet.

7.1. De finländska konststiftelsernas residensverksamhet

Bland medlemmarna i föreningen Finländska konststiftelser⁹⁸ är det endast Gösta **Serlachius** konststiftelse och **Stiftelsen Pro Artibus** (se ss 32–34) som har residensverksamhet. **Gösta Serlachius konststiftelse** och **Mäntän kuvataideviikot** (sv. Mänttä konstveckor) grundade år 2015 **Serlachius-residenset**⁹⁹ som riktades särskilt till bildkonstnärer, men som ändå är öppet för alla konstarter. Residenset arbetslokaler och en bostad finns inom Serlachius- museets gårdsområde.

⁹⁸ Föreningen Finländska konststiftelser r.f. grundades år 2006. Till föreningen hör Alfred Kordelins stiftelse, Fortums Konststiftelse, Gösta Serlachius konststiftelse, Konststiftelsen Merita, OP Gruppens Konststiftelse, Stiftelsen Pro Artibus, Stiftelsen för Åbo Akademi, Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse och UPM-Kymmenes Kulturstiftelse. <https://taidesaatiot.fi/>

⁹⁹ Se mer om Serlachius-residenset, <https://serlachiusresidency.fi/>

7.2. Andra finländska stiftelsers och fonders residensverksamhet

Saastamoinen Stiftelsen driver ett eget konstnårsresidens i Helsingfors. Dessutom har stiftelsen i samarbete med Konstuniversitetets Bildkonstakademi grundat ett residensprogram för påbyggnadsstudier för magistrar från Bildkonstakademien.¹⁰⁰

Programmets partners är **Jan van Eyck Academie** i Maastricht (residensuppehåll 12 mån./stiftelsens stöd till residensgästen 57 700 €), **ISCP – International Studio & Curatorial Program** i New York (6 mån./36 000 €), **LIFT Liaison of Independent Filmmakers of Toronto** (12 veckor/9 300 €) och **SPACE** i London (3 mån./12 000 €).¹⁰¹ Årligen väljs en sökande per residens. Saastamoinen Stiftelsen har också beredskap att årligen stöda en sökande som utexaminerats från Bildkonstakademien, ifall hen blir vald att delta i **Rijksakademie van Beldeende Kunsten** residensprogram i Amsterdam.

Saastamoinen Stiftelsen driver tillsammans med HIAP och Konstuniversitetets Bildkonstakademi ett program med titeln **Resident Fellow**. Residenset på Sveaborg är riktat till utländska bildkonstnärer och konstkritiker med "målet att möjliggöra experiment, reflektion och diskurs kring konst och samhälle"¹⁰²

Saastamoinen Stiftelsen och **Konestiftelsen** (se ss 8–10 om residensverksamheten på Saaris gård) deltar i den skyddsresidensverksamhet som kurateras och koordineras av Perpetuum Mobile rf. Projektet "**Artists at Risk (AR) – Safe Haven Helsinki**" får finansiering av Helsingfors stad, som är medlem i ICORN-nätverket.¹⁰³ Konestiftelsen har beviljat finansiering för tre år (330 000 €) till Perpetuum Mobile för att fungera som skyddsresidenssekretariat och- center för **visuell kultur** inom **Artist at Risk**.¹⁰⁴ En AR-konstnär arbetar årligen på Saari gård (2 mån.).¹⁰⁵ Saastamoinen Stiftelsen finansierar en arbetsperiod i Helsingfors (1 månad). Perpetuum Mobile utvecklar med stöd från Creative Europe ett **AR- nätverk**¹⁰⁶ i följande städer: Barcelona, Rom, Karlsruhe, Berlin, Sofia och Bergen.

Konestiftelsen stöder **Ilmastopyörre-residenset**¹⁰⁷, som sedan 2013 har fungerat på Hyytiälä forststation där konstnärer och forskare arbetar jämsides på den gemensamma forskningsstationen. Konstnårsresidensets målsättning är ambitiös:

"Ilmastopyörre är ett tvärvetenskapligt och -konstnärligt projekt med målsättningen att öka allmänhetens kunskap om klimatets och skogens växelverkan och om de nordliga barrskogarnas inverkan på klimatförändringen."¹⁰⁸

¹⁰⁰ Se mer om residensprogrammet för Bildkonstakademins alumni,

<https://www.uniarts.fi/ohjeet/hae-kuvataideakatemia-alumni-residensseihin/>

¹⁰¹ Se mer om Saastamoinen Stiftelse, <https://saastamoinenfoundation.fi/residenssit-ulkomailla/>

¹⁰² <https://saastamoinenfoundation.fi/articles/residenssit-suomessa-2/>

¹⁰³ "The International Cities of Refuge Network (ICORN) is an independent organization of cities and regions offering shelter to writers and artists at risk, advancing freedom of expression, defending democratic values and promoting international solidarity." <https://www.icorn.org/about-icorn>

¹⁰⁴ Se mer om Konestiftelsens stöd för AR- verksamhet, <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/>

¹⁰⁵ Se mer om Saari gårds AR- verksamhet, <https://koneensaatio.fi/saaren-kartano-liittyi-ar-turvaresidenssiverkostoon/>

¹⁰⁶ Se mer om Artist-at-Risk -skyddsresidens, <https://artistsatrisk.org/?lang=en>

¹⁰⁷ Se mer om Ilmastopyörre, <http://climatewhirl.fi/taiteilijaresidenssi>

¹⁰⁸ Ibid.

Majaoja-stiftelsen stöder konstnärer och andra aktörer på kulturfältet genom att erbjuda en bostad i Helsingfors centrum för kortvarigt arbete.¹⁰⁹ Vistelsen kan variera från en natt till en månad. Bostaden kan sökas fortgående. **Folkets Bildningsfond** upprätthåller författarresidenset **Ruusintorppa** i Nyslott, men endast under sommaren.¹¹⁰ Fastigheten är en donation. Stiftelsen **Väinö Tannerin säätiö** upprätthåller författarhemmet **Mazzano Romano**¹¹¹ i Rom, avsett för författare, poeter och översättare. Där finns också två ateljébostäder för bildkonstnärer och konsthantverkare. Mazzano Romanos residensgäster kommer från Finland och Estland. **WSOY:s litteraturstiftelse**¹¹² upprätthåller **Eeva Joenpelto's författarhem** i Sammatti. Författarhemmet är en donation och drivs enligt Joenpelto's önskemål som residens för "författare som skriver lång prosa" (3-åriga residensperioder). Stiftelsen driver ett residens för författare och översättare även i **Edinburgh**. Stiftelsen **Turun Yliopistosäätiö**¹¹³ beviljar stipendier för forskarum på **Granö-keskus** i Tartu, Estland.

Suomen Kulttuurirahasto (SKR)¹¹⁴ har i sitt residensprogram nio residens i åtta länder. Suomen Kulttuurirahasto beviljar tre månaders stipendier (7 000 €/pers.) till följande residens, av vilka en del inte har någon ansökning nästa år:

- bildkonstnärer **AIT** och **Tokyo Arts and Space Residency** (Tokyo, Japan), **Artspace** (Sydney, Australien), **SeMa Nanji** (Soul, Syd-Korea), **Triangle** (New York, USA)
- bildkonstnärer och kuratorer **Capacete** (Rio de Janeiro, Brasilien)
- författare **Filba** (Buenos Aires, Argentina)
- dans-, performans- eller teatergrupper **Santarcangelo dei Teatri** (Italien)
- konstnärer **Institute for Provocation** (Peking, Kina)

Svenska kulturfonden (SKF) är huvudfinansiär för **Stiftelsen Pro Artibus** och dess residensverksamhet. Kulturfonden har sedan länge också stött verksamheten på **Lovisa gästateljé**. Kulturfonden¹¹⁵ beviljar årligen ett stipendium till en utövare av visuell konst eller en professionell inom scenkonst för att gästa Grez-sur-Loing i Frankrike och fyra stipendier till svenskspråkiga författare, konstnärer (inte visuell konst), redaktörer, pedagoger eller forskare för Ryssland (S:t Petersburg). Stipendiet för Grez-sur-Loing täcker gratis boende i Carl Larsson- våningen och ateljén i Hôtel Chevillon (6 mån.) och omfattar också ett arbetsstipendium på 12 000 €. Stipendiet för S:t Petersburg täcker gratis boende i Finland-husets gästbostad (3 mån.) och ett arbetsstipendium på 6 000 €.

¹⁰⁹ Se mer om Majaoja-stiftelsen, <https://majaoja-saatio.fi/residenssi/>

¹¹⁰ Se mer om Ruusintorppa, <https://www.sivistysrahasto.fi/ruusintorppa/>

¹¹¹ Se mer om Väinö Tannerin säätiö, <http://www.vainotannerinsaatio.fi/index.php?k=224314>

¹¹² Se mer om WSOY:s litteraturstiftelse, <https://www.wsoy-kirjallisuussaatio.fi/>

¹¹³ Se mer om Turun Yliopistosäätiö, <https://www.yliopistosaaatio.fi/kulttuurikohteet/grano-keskus-villa-tammekann/>

¹¹⁴ Se mer om Suomen Kulttuurirahasto, <https://skr.fi/apurahat/elokuun-haku/residenssiapuraha>

¹¹⁵ Se mer om Svenska kulturfonden, <https://www.kulturfonden.fi/alla-stipendier-bidrag/?omgong=38>

En ny aktör på residensfältet är **Greta ja William Lehtisen Säätiö**, som på våren 2020 öppnade ett nytt **konstnårsresidens på Skatudden i Helsingfors**.¹¹⁶ Lägenheten har tidigare använts som bostad och arbetsrum av berömda konstnärer som Tove Jansson och Hugo Simberg. Residenset kan samtidigt hysa tre personer med egna sovrum och gemensamma utrymmen, men inget utrymme för ateljéarbete.

Stiftelsen förutsätter "att sökande har kandidatexamen i konst eller motsvarande utbildning inom formgivning, bildkonst, musik eller arkitektur från en ackrediterad konstskola". Residensperioden är 3–9 månader. Residensgästerna betalar en månads- hyra, hyresgaranti och hemförsäkring. Stiftelsens hemsidor har ingen information om residensgäster.

8. Nya residensinitiativ och -projekt

Kapitlet presenterar totalt 11 nya residensinitiativ och -projekt. En del är fortfarande under planering, men några har redan kommit så långt att de första utlysningarna är aktuella. En del av residensinitiativen definierar konststart, andra arbetar med flera konststartar och sektorövergripande samarbete. Kapitlets exempel pekar på en kommande mångfald inom residensfältet.

8.1. Sverigefinska kulturambassaden

Suomen Kulttuurirahasto och dess Pohjois-Pohjanmaan rahasto (Norra Österbottens fond) valde som sitt spetsprojekt år 2019 "Sverigefinska kulturambassaden" och beviljade 40 000 € för att dra igång verksamheten. Sverigefinska kulturambassaden verkar i **Uleåborg** och "erbjuder sverigefinska kulturprofessionella residensperioder och möjlighet att stärka sina kontakter med Finland."¹¹⁷

Den nya aktören har väckt stort intresse bland de sverigefinska kulturaktörerna, men i stället för residensperioder koncentreras verksamheten som bäst till att omfatta hem- och distansresidens. Fonden kan bevilja en ersättning på 200–400 € för utgifter och material för residens som varar 7–14 dygn. Stipendiets mottagare kan avtala med fonden om att arbeta i distansresidens ensam eller i en mindre grupp under förutsättning att det gäller projekt som har anknytning till det sverigefinska. Projektet har utvecklats av en privatperson.

8.2. Jazz Finland Residency

Suomen Jazzliitto, Konstuniversitetets Sibelius-Akademi och dess ämnesgrupp för jazzmusik, UMO Helsinki Jazz Orchestra och Suomen Muusikkojen Liitto inledde på våren 2020 en ny **residensverksamhet för den internationella jazzbranschen**.¹¹⁸ På grund av COVID- epidemin har den första residensgästens ankomst flyttats till år 2021. Övriga samarbetsparter är Music Finland, Jazzmuusikot ry och HIAP Helsinki International Artist Programme. Grundarna har en klar idé om verksamheten:

"Residensets bärande tanke är att residenskonstnären utöver sitt eget arbete ska skapa omfattande nätverk med branschens aktörer. Residensprogrammet omfattar mästarkurser vid Sibelius-Akademins ämnesgrupp för jazzmusik samt

¹¹⁶ Se mer om Greta ja William Lehtisen Säätiö, <https://gretajawilliamlehtinen.fi/taiteilijaresidenssi/>

¹¹⁷ <https://ambassaden.fi/>

¹¹⁸ <https://umohelsinki.fi/fi/umo-helsinki-mukana-uudessa-kansainvalisessa-jazzin-residenssi-toiminnassa/>

uppträdande tillsammans med UMO Helsinki Jazz Orchestra. Residensets koncept är dessutom att alla professionella jazzmusiker kan föreslå samarbete med residen-
skonstnären.¹¹⁹

Jazz Finland Residency kommer att fungera som ett internationellt konstnärresidens som årligen kallar **två musiker, kompositörer eller kapellmästare** för perioder om 1–2 månader. Enligt Suomen Jazzliitto riktas residenset till "branschens toppar samt lovan-
de nykomlingar". För varje gäst hyrs en lägenhet som motsvarar gästens behov.

8.3. Tampereen Työväen Teatteris nya residensprojekt

Tampereen Työväen Teatteri arbetar som bäst med att starta upp sitt residensprojekt, som **Business Finland** stöder med 100 000 €. Vistelse kan sökas av frilansare, etablerade och nya fria grupper samt av dramatiker. Beviljningarna för sommar- perioderna 2021 och 2022 offentliggörs i januari 2021. Tampereen Työväen Teatteri motiverar sitt nya residensprojekt så här:

"Residensverksamheten svarar på frilansarnas och de fria gruppernas behov av repetitions- och föreställningslokaler. Dessutom låter TTT de utvalda individerna/ grupperna använda teaterns personalresurser och svarar för marknadsföring. Målet är att utveckla den inhemska teaterkonsten, skapa nya samarbetsformer och främja den inhemska dramatiken. Projektet är till en början nationellt och i framtiden även internationellt."¹²⁰

Tampereen Työväen Teatteri hoppas att residensverksamheten kunde bli en **återkommande del** i teaterns verksamhet. Teatern är speciellt intresserad av sökande som företräder "nya uttrycksmässiga dimensioner, föreställningspotential för internationell turnéverksamhet samt konstnärlig ambition." Residensgästerna repeterar under sommaren då teatern inte har egen verksamhet. Föreställningarna placeras i den normala föreställningssäsongens repertoar. De nya föreställningarna som **skapats i residenset överläts till kreatörerna** och de kan spelas på andra platser i Finland och internationellt.

8.4. Hanaholmens intensivresidens

Hanaholmens kulturcentrum har haft verksamhet som liknar residensverksamhet och som kallats "intensivresidens". Under åren 2015 och 2018 arrangerade Hanaholmen i samarbete med Frame Contemporary Art Finland **intensivresidens för kuratorer verk-
samma i Finland och Sverige**. År 2014 arrangerade Hanaholmen ett intensivresidens i ljudkonst i samarbete med konstnärorganisationen MUU ry.

Hanaholmens erfarenheter är att residensen resulterade i att aktörerna skapade kon-
takter på ett mer effektivt sätt i jämförelse med kortvariga seminarier. För intensivre-
sidensen erhöll Hanaholmen undervisnings- och kulturministeriets specialunderstöd,
som nu har upphört. Av Konestiftelsen har Hanaholmen fått ett negativt beslut på sin
ansökan om att arrangera ett finskt-svenskt **intensivresidens i scenkonst**. Hanahol-
men vill gärna utveckla sin residensverksamhet, men projektet har inte fått finansiering.

¹¹⁹ <https://umohelsinki.fi/fi/umo-helsinki-mukana-uudessa-kansainvalisessa-jazzin-residenssi-toiminnassa/>

¹²⁰ <https://ttt-teatteri.fi/ttn-residenssiohjelma-avaa-uusia-ovia-tekijoille-ja-yleisolle-haku-alkaa-tanaan/>

8.5. HICP och initiativet Frame Curatorial Research Fellowship

Frame Contemporary Art Finland har sedan 2014 drivit ett internationellt residensprogram för kuratorer **"Helsinki International Curatorial Programme HICP"** i samarbete med residensorganisationen HIAP Helsinki International Artist Programme. Programmet är det enda i sitt slag i Finland, även om Saaris gård under senare år har valt några kuratorer för residens. Enligt Frame är "residensverk- samhetens mål att öka kännedomen som finländsk konst, främja konstnärernas internationella nätverkande."¹²¹ Det stora antalet ansökningar till residensperioder om en månad pekar på att det finns ett stort behov av residens för kuratorer.

Konestiftelsen har beviljat Frame finansiering för fyra år (120 000 €) för ett nytt program **"Frame Curatorial Research Fellowship"** som presenteras så här: "Programmet ger fördjupning i ny kuratorial forskning och utmanar det kuratoriska och institutionella arbetets vanor och praxis."¹²² På våren 2020 arrangerade Frame den första utlysningen för programmet för åren 2021–2022 och fick över 200 ansökningar från olika håll i världen. Tillsammans med sina samarbetsparter (**Casco Art Institute** och **EVA International -biennalen**) valde Frame två kuratorer för programmet.

Frame planerar diskussionstillfällen där kuratorerna får presentera hur deras arbete framskrider. Inom programmets ramar kommer man också att publicera en bok om kuratorernas forskningsresultat. Följande ansökning till programmet sker år 2020. Med Konestiftelsens finansiering kan Frame satsa på långsiktigt samarbete och processer som basfinansieringen inte tillåter.

8.6. Stiftelsen Pro Artibus vision för residensverksamheten

Enligt sin strategi för åren 2018–2025 kommer Stiftelsen Pro Artibus att utöka sin residensverksamhet till fler svenskspråkiga regioner.

"Vi har en bred residensverksamhet med långvariga arbetsperioder i Villa Snäckesund (Raseborg). Vi strävar efter att öka residensverksamheten till flera orter i Svenskfinland. Residensprogrammen ska samverka med institutioner i närmiljön och genomföra konstnärliga projekt i anknytning till dessa. Programmen ska också fungera som ett nätverk för de konstnärer som arbetar inom dem."¹²³

Pro Artibus programhelhet har i fortsättningen **fem delar**, som stöder varandra innehållsligt (figur 2), Stiftelsens huvudfinansierare Svenska kulturfonden har varit positivt inställd till planerna, men har uppmanat Pro Artibus att evaluera sin verksamhet med hjälp av en extern sakkunnig.

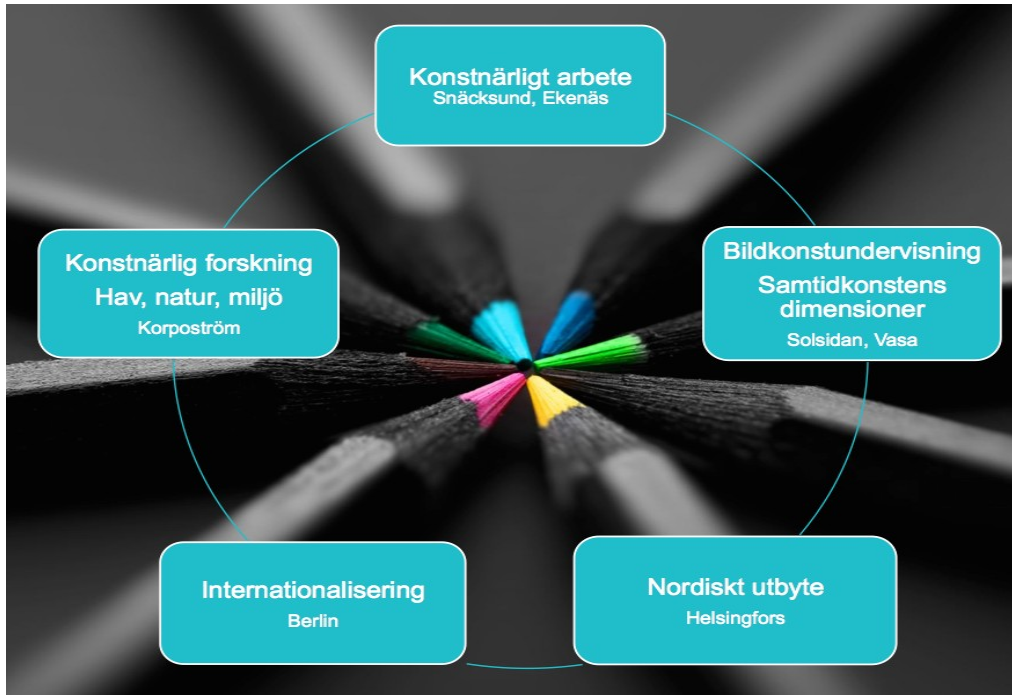
Pro Artibus fortsätter organisera konstnärsresidenset i 3-åriga perioder på **Villa Snäckesund** i Raseborg. Ett nytt initiativ är att stiftelsen satsar på **konstnärsresidens i Berlin**, med målet att bidra till att svenskspråkiga konstnärer får internationell synlighet och internationella nätverk. Stiftelsen genomför projektet i samarbete med en lokal samarbetspartner (**Künstlerhaus Bethanien**).

¹²¹ <https://frame-finland.fi/ohjelmatoiminta/residenssiohjelma/>

¹²² <https://frame-finland.fi/2020/10/01/kuraattorit-valittu-ramen-uuteen-tutkimusohjelmaan/>

¹²³ (s. 4) Stiftelsen Pro Artibus (2018): Strategi 2018–2025, http://proartibus.fi/wp-content/uploads/ProArtibus_strategi.pdf

Figur 2: Stiftelsen Pro Artibus vision för residensverksamheten

Stiftelsen Pro Artibus fokuserar på **konstpedagogik på Solsidan i Vasa** och i verksamheten ingår ett residensprojekt som varar i 10 år. Det nya initiativet omfattar 3-åriga residens varefter projektresultaten utvärderas och först efter det fattas beslut om projektets eventuella fortsättning:

”Syftet med Vasa-residenset är att utveckla bildkonstundervisningen i grundskolan, utarbeta material för lärare i bildkonsten samt utarbeta tekniker i hur arbeta ämnesöverskridande med bildkonst.”¹²⁴

Bland stiftelsens nya initiativ finns ett projekt som siktar på grunda ett **residens för konstnärlig forskning** i Korpo med anknytning till Åbo Akademis havsbiologiska institut, som finns i Korpoström. Forskningsområdet är **”miljö-människa-kultur”** och torde omfatta följande **aktiviteter**: tvärvetenskapliga projekt, SKF-stipendier till projekt med vetenskapligt och konstnärligt innehåll, utställningar, seminarier, diskussionstillfällen, publika evenemang och framtida MA- studier. Avsikten är att residensperioderna kan förverkligas med 1-åriga stipendier. Projektet är ännu under planering och siktar på ett **samarbete** mellan följande (obs! alla parter har inte ännu bekräftat sitt deltagande):

- Åbo Akademi, Stiftelsen Pro Artibus och Korpoström Skärgårdscentrum (Skärgårdsstiftelsen)
- Svenska kulturfonden (eventuellt också andra fonder)

¹²⁴ (s. 2) Stiftelsen Pro Artibus (2020): Protokoll för Pro Artibus styrelsemöte 05.03.2020 (1/2020) (icke offentlig dokument)

- Korpoström Skärgårdscentrum, Pro Artibus gallerier, inhemskt och nordiskt musei-samarbete, Finlands kultur- och vetenskapsinstitut, Barfotastigen, AARK Archipelago Art Residency i Korpo ja AiR-nätverket
- Skärgårdshavets biosfärområde, Föreningen för biokonst i Finland, CAA Contemporary Art Archipelago, Mustarinda, Åbo universitet, Aalto- universitetet, Konstuniversitetets Bildkonstakademi och yrkeshögskolan Novia (undervisningen i bildkonst).

Svenska kulturfonden och **SKUI** Stiftelsen för Kultur- och utbildningsinvesteringar skulle delvis svara för projektets finansiering. Stiftelsen Pro Artibus skulle svara för förvaltningen av residensets aktiviteter med hjälp av en koordinator på deltid, som skulle fungera som en länk mellan havsbiologerna och konstnärerna. Koordinatorn skulle också sköta de praktiska arrangemangen kring aktiviteterna.

Stiftelsen Pro Artibus vill i fortsättningen stärka sin residensverksamhet också i Helsingfors. Med ett nytt residens i Helsingfors kunde stiftelsen erbjuda arbetslokaler i huvudstadsregionen för konstnärer som kommer från andra orter i Finland. Samtidigt kunde Pro Artibus utveckla sina nordiska kontakter. Residensverksamhetens målsättningar på lång sikt är bl.a. att konstnärer och forskare kunde förena sina resurser i **tvärkonstnärligt och -vetenskapligt** arbete.

8.7. Akademiskt vetenskaps- och konstcenter på Fiskars bruk

Föreningen för främjande av kultur, hantverk och konst Tako rf¹²⁵ har planer på att grunda ett **residenscenter i Fiskars** bruksområde i den kulturhistoriskt värdefulla **gamla sjukhusbyggnaden**. Föreningen har gjort en preliminär utredning¹²⁶ om projektet, vars primus motor är föreningens ordförande, musikern och kapellmästaren Jan Söderblom. Utredningen innehåller också eventuella referensgruppers utlåtanden om projektet, men också Arkitektbyrån Minkkinen Oy:s sakkunnigutlåtande om lokalernas lämplighet byggnadstekniskt och rumsligt). Projektutredningen har finansierats av Pomoväst, Svenska kulturfonden och Tako rf.

Enligt utredningen får tanken om ett **mångspråkigt** residenscenter med **flera konstarter** stor uppbäckning. Konstnärsresidenset skulle riktas till skådespelare, författare och konstnärer, men med tyngdpunkt på **forskningsinriktad** residensverksamhet. För tillfället finns det i Fiskars bara ett residens som drivs av andelslaget Onoma (hantverkare, formgivare och konstnärer i Fiskars). Onomas konstnärsresidens fungerar i liten skala (gästbostad). I det nya residenscentret önskas deltagande från flera svenskspråkiga aktörer.

Takos historia pekar på att vi här har en aktör som **får saker att hända**. Raseborgs stad har på grund av sina ekonomiska svårigheter under de senaste tio åren till Tako rf sålt två fastigheter som tidigare fungerat som skola: "nya" skolbyggnaden och en gammal folkskola (Takohuset). Föreningen har sedermera renoverat byggnaderna med stöd av Sophie von Julins stiftelse och nu hyr staden dem av Tako för skol- och

¹²⁵ Se mer om Takos verksamhet, <https://takofiskars.fi>

¹²⁶ Tako ry. (2019): Yliopistollisen tiede- ja taidekeskuksen perustaminen Fiskarsin ruukkiin. Hankeselvityksen loppuraportti. Kulttuurin, kädentaitojen ja taidealojen kehittämissyhdystys Tako ry. Hankenumero: 94470. (icke offentlig dokument)

klubbverksamhet. Också Fiskars byförening hyr en del av Takohuset för olika aktiviteter.

8.8. Borgå Konstfabriks nya verksamhetsmodell för konstnårsresidenset

Borgå stads kulturtjänster driver ett konstnårsresidens (bostad + arbetsrum) på **Kultur- och kongresscentret Konstfabriken**. Det mångkonstnärliga residenset har haft fortlöpande ansökning och Borgå stads kulturtjänster har valt inhemska och utländska residensgäster på basen av fria ansökningar. År 2021 kommer man att ha ansökning en gång i året. Residenskonstnärerna har representerat visuell konst, performativa konstarter och litteratur. Residenset har också använts av sakkunniga och professionella inom konst- och kultur (kurator, kritiker, forskare). Residensperioden har i allmänhet varat 0,5–3 månader. Residensgästerna har erlagt en ersättning/månad, men Borgå Konstfabrik har stött residensverksamheten. Kulturtjänsterna beskriver verksamheten så här:

”Residensverksamhetens målsättning är att stärka nationella och internationella nätverk och skapa nya kontakter och projekt som engagerar lokala konst- och kulturaktörer och som är till nytta för invånarna.”¹²⁷

Borgå stads kulturtjänster är i färd med att utveckla residensverksamheten som inleddes år 2018 och det görs med hjälp av en extern sakkunnig. Avsikten är att underhandla om **fleråriga samarbetsavtal** med **konstorganisationerna**, som har intresse för att få utse en egen residenskonstnär för en period om två månader. Borgå stads kulturtjänster erbjuder residenset kostnadsfritt till sin samarbetspartner samt svarar för praktiska ting och kontakter.

Den nya verksamhetsmodellen ska prövas under 2021 på ett sätt som också omfattar **utställningsverksamhet och publikarbete**. Erfarenheterna från pilotåret utgör grunden för parternas förhandlingar om samarbetet under åren 2022–2023, då de visuella konstarterna är tyngdpunktsområde. Kulturtjänster har också inlett ett långvarigt samarbete med den lokala föreningen **Borgå Triennial rf**. På den nya samarbetsmodellen ställs följande förväntningar:

”Partnersamarbetet ökar kunnandet i kulturtjänsternas residensarbetsgrupp och skapar långsiktighet i planeringen och nya tyngdpunktsområden --- i residensverksamheten samt ökar residensets synlighet i olika nätverk. Samarbetet effektiviserar också förvaltningen av Borgås residensverksamhet då samarbetspartnern inbjuder eller kuraterar sina konstnärer.”¹²⁸

”Borgå stad förväntar sig att residensverksamheten bidrar med mervärde för staden och invånarna t.ex. genom invånarengagerande projekt, internationella impulser och dialog. Kommunen förutsätter --- att kulturtjänster delvis kan finansiera sin utvecklingsverksamhet med extern finansiering.”¹²⁹

För Konstfabriken residensprogram har man valt tre strategiska teman, som styr och stöder utvecklingsarbetet: 1) Konstpedagogik och publikarbete, 2) Nordiskt samarbete och 3) Tillämpning av det konstnärliga kunnandet inom andra förvaltningsområden

¹²⁷ <https://www.porvoo.fi/taidetehtaan-taiteilijaresidenssi>

¹²⁸ Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut (2020): Taidetehtaan taiteilijaresidenssi, Porvoo. Toimintasuunnitelma vuosille 2021–2023. (Huom! ei vielä käsitelty sivistyslautakunnassa).

¹²⁹ Ibid.

som social- och hälsovårdstjänsterna eller stadsutveckling samt konstnärligt samarbete med lokala aktörer. Den nya verksamhetsmodellen leder till att informationen om residensverksamheten kommer att stärkas, bl.a. genom regelbundna konstnärsträffar.

8.9. KRIPA 2020–2022 i Norra Österbotten

I Norra Österbotten har man startat ett nytt 3-årigt projekt med målet att skapa ett **Internationellt innovationscenter för residens (KRIPA)**. Projektet har ambitiösa målsättningar:

”Projektet har en stark internationell dimension och dess långsiktiga målsättningar är att öppna ett världsomspännande samarbetsorgan för konstnärsresidens Res Artis arktiska kontor i Ijo och därmed öppna en port till norr för internationella konstaktörer. Det arktiska kontoret främjar också på ett betydelsefullt sätt residensens internationella verksamhet i Norra Österbotten och ger dem global synlighet och attraktionskraft.”¹³⁰

Projektet skapar ett **arktiskt kluster för internationella** residens i Norra Österbotten. Projektet finansieras av NTM- centralen/Europeiska landsbygdsfonden och ingår i Fastlandsfinlands utvecklingsprogram för landsbygden. Projektet verkställs av Ijo kommun, Brahestad samt Kuusamo-opiston kannatusyhdistys ry.

KRIPA grundar sig på en utredning om konstnärsresidensnätverk i Norra Österbotten. Utredningen¹³¹ gjordes av Norra Österbottens förbund i samarbete med Oulu 2026-projektet. Enligt utredningen ser Norra Österbottens residensbehov ut så här:

”Norra Österbotten har ett klart behov att grunda nya konstnärsresidens. Flera kommuner har redan långtgående planer (Brahestad, Kuusamo). En del har goda erfarenheter av projekten (Limingo, Utajärvi) eller lokaler som lämpar sig för verksamheten (Pudasjärvi, Pyhäjoki), men planeringen av ett eget residens och konstaktörernas samarbete förutsätter vidare utveckling. En del kommuner kunde med lätthet erbjuda gästande konstnärer möjlighet att göra utställningar och uppträda i samband kommunens egna evenemang (Muhos, Kempele), men hellre än att grunda ett eget residens kan de köpa tjänster från redan fungerande residens.”¹³²

KRIPA- projektet samlar områdets residens¹³³ och inom projektet samarbetar man med landsbygdsnäringarna, den offentliga och tredje sektorn. Projektets mål är att utveckla nya former av affärsverksamhet för residensen och stärka samarbetet inom konst och kultur.

8.10. STEAM-residenset i Edinburgh och Uleåborg

Finlands Institut i London och städerna Edinburgh och Uleåborg har i samarbete inlett **STEAM-residensprojekt**.¹³⁴ År 2020 väljs två lärare, en från Edinburgh och en från Uleåborg, samt två konstnärer, en från Skottland och en från Finland. Valet

¹³⁰ <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/hankkeet/kripa/>

¹³¹ Kerätär K. & P. Lempeä (2020): PoP-AIR Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssiverkosto. Sisältötoimisto Waria. <https://www.waria.fi/residenssiverkosto/>

¹³² (s. 20) Ibid.

¹³³ Se mer om nätverket för konstnärsresidens i Södra Savolax (yrkeshögskolan i S:t Michel 2006–2007) och High North AiR Network <https://www.facebook.com/highnorthair>

¹³⁴ STEAM är en förkortning av orden ”science, technology, engineering, arts, mathematics”.

görs av en kommitté som utsetts av städerna Edinburgh och Uleåborg. Enligt arrangörerna har residenset följande målsättningar:

”Målet är att stärka lärarnas professionella utveckling och de deltagande skolornas STEAM-kunnande i Edinburgh och Uleåborg och erbjuda skotska och finländska konstnärer en möjlighet att tillsammans med lärare, barn och unga arbeta med konstnärliga projekt.”¹³⁵

Projektet erbjuder såväl den finska som den skotska konstnären en ersättning för att utveckla STEAM-aktiviteterna samt ersättning för resekostnader. COVID-situationen kan leda till ändringar i programmet. STEAM-aktiviteterna kan bestå av t.ex. konstinstallationer, föreställningar och deltagaraktiverande konstverk, men deras innehåll eller form har inte avgränsats. Utgångspunkten är att aktiviteterna sker i de **deltagande lärarnas skolor och/eller i samband med städernas kulturevenemang**.

8.11. Renaissance Residency La Poème

Finländska privatpersoner är som bäst sysselsatta med att grunda en ny stiftelse för residensverksamhet för konstnärer och forskare i en hemliknande miljö. Renaissance Residency La Poème¹³⁶ finns i **den lilla byn Réalmont i södra Frankrike**. För residensgästerna arrangerar residenset möten med bl.a. lokala konstnärer och representanter för gallerier. Verksamhetens idé är att residensgästerna själva ska laga mat, äta tillsammans och utbyta tankar och idéer. I residenshuset finns det också en kundrestaurang som säljer tjänster. Vidare finns det planer på att installera en permanent elektronisk plattform som gästerna kan använda för att dela material.

Medlemskap i den nya stiftelsen kostar 50 000 €. Efter det kan medlem köpa ett **residensuppehåll om max. tre månader** till priset 2 830 €/mån (+ moms). Dessutom erläggs en **månatlig serviceavgift** om 425 €/mån. (+ moms). Stiftelsens medlemmar får själva välja sina residensgäster och får också besluta vilka av de till buds stående gästrummen ska stå till disposition. Konceptet anger inte hur många medlemmar det behövs för att grunda stiftelsen. Materialet har ingen information om vilka grupper man tänker vända sig till och inte heller något om när residensverksamheten ska inledas.

9. Konstnärsresidensen som kollegiala aktörer

Det rekommenderas att konstnärsresidensen deltar i internationella residensnätverk och i residensens kollegiala diskussioner och också i övrigt följer med aktuella diskussioner inom residensfältet. Det här kapitlet har samlad information om de mest centrala nätverken och om helt nya diskussionsteman som exempel.

9.1. Res Artis

Res Artis (Worldwide network of Artists residencies)¹³⁷ **är världens största residensnätverk** med mer än 550 residens och organisationer från 75 länder. Res Artis koncentrerade sig tidigare på Europa och USA, men numera har verksamheten breddats till att också omfatta Asien, Afrika och Sydamerika och samtidigt har organisationen flyttat sitt kontor från Amsterdam till Melbourne. Som bäst planerar

¹³⁵ <https://www.fininst.uk/events/avoin-haku-taiteilijoille-steam-residenssi-edinburghissa-ja-oulussa/>

¹³⁶ Walli R. & J. Nuorinko (2020): La Poème-koncept 24.08.2020. (ei julkinen asiakirja)

¹³⁷ Se mer om Res Artis, <https://www.resartis.org>

Res Artis att grunda ett satellitkontor för de arktiska områdena i Ijo i Finland. Tack vare sin omfattande verksamhet är Res Artis styrelsemedlem i Culture Action Europe (CAE). Res Artis fungerar som ett **öppet nätverk** för alla konstarter. Många olika organisationer är medlemmar, men medlemsavgiftens storlek bestäms alltid enligt organisationens storlek. I praktiken innebär det att nätverket består av såväl personer, konstnärsgupper som residensprogram och stora organisationer. Res Artis organiserar årligen ett tematiskt möte, där medlemmarna har möjlighet att bekanta sig med värdlandets/världsdelens verksamhet, dela erfarenheter och skapa nya kontakter. Medlemskap i Res Artis berättar något om residensverksamhetens kontinuitet även om Res Artis fungerar enligt principen om medlemsavgift. Residensnätverket har 32 finländska medlemmar.

Personliga kontakter uppskattas på Res Artis **hemsidor**. Via hemsidorna kan medlemmarna informera om sin verksamhet. Sidorna har också information om samarbetsparter, organisationer och myndigheter som stöder verksamheten. För tillfället har hemsidan ett **COVID 19- infopaket** speciellt för residensverksamhet. Vid sidan om nätverkande, konsulterande och informerande verksamhet organiserar Res Artis utbildning. För tillfället en utbildning under rubriken **“The Res Artis Arts Residency Manager Exchange”**.

9.2. DutchCulture|TransArtists

DutchCulture|TransArtist¹³⁸ är en **global informationskanal**, som på sina hemsidor presenterar fler än 1400 residens med sökuppgifter samt informerar om aktuella stipendier, publikationer och forskningar. Den fungerar också som en rådgivande organisation, som arrangerar **workshops och utbildning** för konstnärer om hur man kan använda sig av olika residensmöjligheter. Den publicerar också en tidning, som behandlar utvecklingen i residensverksamheten ur konstnärernas perspektiv. DutchCulture|TransArtists koordinerar även **AiR Platform NL**, de nederländska residensens nätverk, som omfattar över 80 residensaktörer. Ett av deras projekt som fått mycket uppmärksamhet är **Green Art Lab Alliance** (GALA), som handlar om konst och hållbar utveckling.

9.3. Microresidence Network

Microresidence Network¹³⁹ är ett privat initiativ som bygger på grundarens personliga kontakter. Tasuhiko Murata (Youkobo Art Space) från Japan har grundat ett nytt **globalt nätverk** som är **riktat till mindre residensaktörer**. Nätverkets verksamhet handlar främst om diskussioner i mindre grupper, men programmet omfattar också publikationer och artiklar. Följande finländska residens är med i nätverket: Kristinestad Artists' Residenc, Taidekeskus KulttuuriKauppila (Ijo) och Waria Artbreak AiR (Ijo). Nätverket har fungerat sedan 2012 och dess grundare hör till hedersmedlemmarna i Res Artis- nätverket.

9.4. Den kollegiala diskussionen bland finländska konstnärresidens

Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland organiserade i augusti 2020 ett diskussionstillfälle (på distans) för finländska residens om **COVID-pandemins utmaningar**. Totalt 35 aktörer delade med sig av sina erfarenheter och dryftade tillsammans nya tillvägagångssätt för att driva residensverksamheten på ett säkert sätt.

¹³⁸ Se mer om DutchCulture|TransArtists, <https://www.transartis.org/>

¹³⁹ Se mer om Microresidence Network, <https://microresidence.net>

Saaris gårs har till exempel prövat på hemresidens och då har konstnären fått ett arbetsstipendium. Diskussionstillfället ledde till tanken om konstnärsinitierat samarbete residens emellan nu då resandet är begränsat. Mötet rekommenderade också att satsa på AiR- alumnverksamhet.

Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland har redan länge arrangerat kollegiala diskussioner för de finländska residensen och årligen lyft fram aktuella teman. År 2019 var temat hållbar utveckling och dess betydelse för residensverksamheten samt olika residensmodeller och deras bakomliggande motiv.¹⁴⁰ I diskussionen deltog också en representant för **DutchCulture|TransArtist** informationscenter. År 2018 var temat utveckling av residensen bl.a. genom att se på verksamhetens genomslagskraft.

9.5. Den internationella diskussionen om residensens framtid

Res Artis och Iaspis (Konstnärsnämndens internationella program för bild- och formkonstnärer) arrangerade i augusti 2020 en serie webinarier om **”Residencies in Challenging Times”**¹⁴¹ där man diskuterade följande aktuella teman:

- The COVID-19 Pandemic: Impact and Responses from the Residency Field
- Best Practices and Digital Opportunities: Alternative Residency Formats
- Managing Residencies during COVID-19: Legal Checklist for Non Profit Organisations
- Artist Residencies in the Time of Black Lives Matter
- The Environmental Dilemma: Why Is Residency Practice Important?

Finlands institut i London arrangerade under september-november 2020 diskussionsserien Present,¹⁴² där de finländska, brittiska och irländska sakkunniga behandlade kulturbranschens framtid. Ett av diskussionensämnen i serien var **”The future of artist residencies: Sustainable travel, presence and practise”**.

¹⁴⁰ Se mer om den kollegiala diskussionen bland finländska konstnärsresidens (2019), <https://www.transartists.org/article/air-network-meeting-finland/>

¹⁴¹ Se inspelningarna från webinarierna ”Residencies in Challenging Times”, <https://resartis.org/2020/08/27/residencies-in-challenging-times/>

¹⁴² Se mer om diskussionsserie Present, <https://www.fininst.uk/events/present-keskustelutarja-kulttuuritapahtumien-tulevaisuudesta/>

10. Konklusioner

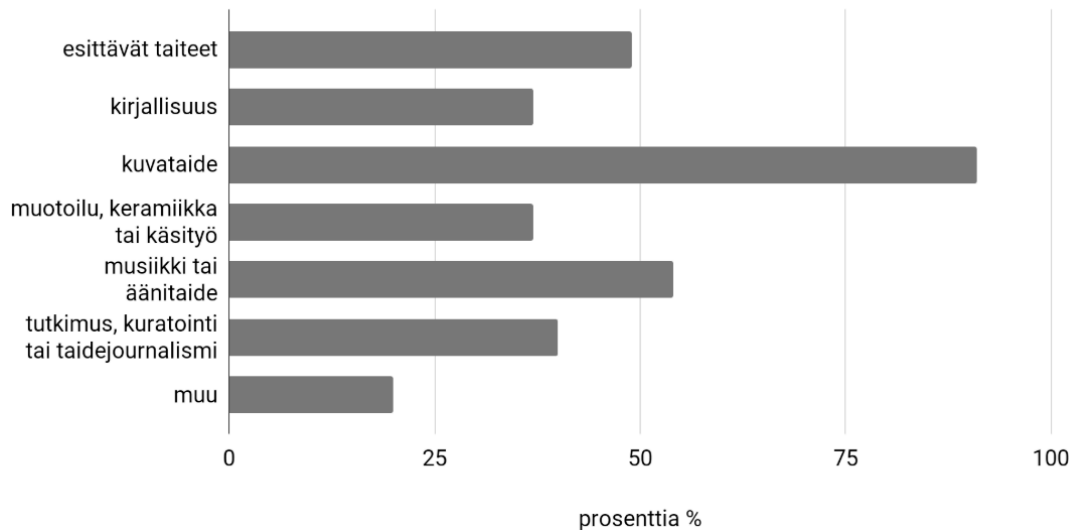
Utredningens konklusioner kan sammanfattas i fem punkter. Den första handlar om det finländska residensfältets egenart, den andra om behovet av produktionsresidens och den tredje om ett tätare samarbete på det finländska residensfältet. Under den fjärde punkten beskriver jag utvecklingsidéer som kommit upp under arbetet med utredningen och som kunde stärka residensverksamheten i Finland. Den femte punkten anger huvuddragen för ett nytt konstnårsresidens på internationell nivå ifall ett sådant skulle grundas i Finland. Konklusionerna tar inte ställning till vad eller vilka verksamhetsformer Föreningen Konstsamfundet r.f. kunde engagera sig i på det inhemska residensfältet.

10.1. Det finländska residensfältets mosaikartade karaktär

Det finländska residensfältet är som en mosaik; **utspritt, mångfacetterat och omväxlande**. Dess mosaikartade karaktär gör det svårt att få syn på helheten. Varje konstnårsresidens är unikt på sitt sätt och utgör en liten del av ett mosaikartat kontinuum, som ständigt ändrar form. Ett särdrag är att även konstnärsgemenskaper upprätthåller residens. Ett annat särdrag är att konstnårsresidensen kan ansöka om finansiering för olika projekt från stiftelser och fonder.

Det finländska residensfältet kan gestaltas med hjälp av den enkät som Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland gjort om residensgästernas konststart. (figur 3).¹⁴³

Figur 3: Konstnärer som arbetat i residens 2014–2017, antal per konststart

Enkäten gällde residensuppehåll 2014–2017 och enligt svaren hade 91 % av residensen haft **bildkonstnärer som residensgäster**. För övrigt var spridningen följande:

¹⁴³ (s. 10) Suomen taiteilijaseuran ateljeesäätiö (2018): Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014–2017. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf

”Hälften av respondenterna meddelade att de haft konstnärer inom musik och ljudkonst. Nästan vartannat residens hade haft gäster inom performativa konstarter/ scenkonst/dans. 40 % av residensen hade haft gäster inom kuratering och konstjournalistik. Nästan lika många hade konstnärer inom formgivning, keramik eller hantverk samt inom området litteratur. Bland övriga konstområden nämndes särskilt arkitektur, film, experimentell samtidskonst och samtidskonstens allra nyaste fenomen, verksamhet som manager, miljökonst samt konst, som inkluderar/engagerar lokalsamhället.”¹⁴⁴

Finland är de många residensens land och därför måste varje residens finna sin profil och lyfta fram det som är specifikt för verksamheten. Under senare år har intresset för konstnärsresidens ökat i Finland och Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland får varje månad förfrågningar som handlar om att starta upp ett nytt residens.¹⁴⁵ För tillfället kan man bland de inhemska residensen se en **internationalisering av diskurs och innehåll**. Många residens reagerar på samhällseliga frågor och de har en vilja att agera på något sätt (t.ex. residensverksamhet inom hållbar utveckling). Residensens gemensamma passion är att främja de finländska konstnärernas karriärer, men följande internationella trend gäller också för det inhemska residensfältet:

”Ecological thread, weariness towards living in societies based on economical and consumption values, the commercialisation of art markets and the search for different lifestyles are some of the motives of the new 21st-century residencies.”¹⁴⁶

10.2. Finland behöver produktionsinriktade konstnärsresidens

Utredningen presenterar Finlands residensfält enligt konstart och dessutom presenteras konstnärsresidens med flera konstarter och deras verksamhet. För några residens beskrivs också – som exempel – **ekonomiska villkor** för en residensvistelse. Residensen kan grovt indelas i fyra typer enligt frågan om hur konstnärens ekonomiska ansvar definierar residensvistelsen (tabell 2):

Tabell 2: Residensvistelsens ekonomiska villkor

Konstnären betalar för boende, resor och uppehålle.	Boende och uppehålle är gratis, resorna ersätts, dessutom stipendium (för arbete och/eller konstnärsmaterial).
Konstnären betalar för boende och uppehålle, resorna ersätts.	Boende är gratis, men konstnären betalar för resor och uppehålle.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Se mer om konsten att starta upp ett nytt residens, Suomi-Chande R. (2012): Residenssi – Hyvien käytäntöjen käsikirja. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätio. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf

¹⁴⁶ Serino A. (2015): A conversation with Irmeli Kokko (Helsinki) – curator, educator, and cultural producer with a long time involvement in residency programs. On Residencies. Artikel 18.5.2015. <https://onresidencies.tumblr.com/post/115595199955/a-conversation-with-irmeli-kokko-helsinki>

All uthyrningsverksamhet är emellertid inte residensverksamhet. Det att man erbjuder en attraktiv facilitet räcker inte som residensverksamhet, för det måste också finnas en **kontext**. Residens förutsätter ett program, som erbjuder något som konstnären inte får möta i sin egen verksamhetsomgivning. En programstruktur förutsätter både nätverk och kontakter till andra konstnärer.

Residensverksamhet kan också betraktas enligt residensets verksamhetsmodell.¹⁴⁷

- 1) Mecenatstödd verksamhet
- 2) Retreat
- 3) Konstnärsledda residensprogram
- 4) Konstnärshem som omvandlats till kultur arv
- 5) Konstnärskolonn
- 6) Akademi

Mecenatstödd verksamhet handlar om välbärgade stiftelseresidens med en viss prestige och renommé som bygger på kvalitativa kriterier och på förmågan att välja nya konstnärer för programmet. I mecenatstödd verksamhet kan man också invitera konstnärer från länder som inte har stödsystem för konst och kultur. **Retreat** är reflekterande verksamhet där man drar sig tillbaka till ett avlägset beläget residens. **Konstnärsledda residensprogram** har ofta uppstått på grund av behov inom det lokala konstfältet. **Konstnärshem som omvandlats till kultur arv** värnar om den ursprungliga konstnärens konststart. Traditionen från **konstnärskolonner** fortsätter vid de stora residenscentren. **Akademier** har ett forskande grepp, men residensen fungerar utanför universitetssystemet.

Konstnärresidensen kan dessutom definieras enligt deras relation till **konstproduktionen**.¹⁴⁸

- 1) Program med arbetsrum
- 2) Processinriktade residens
- 3) Produktionsinriktade residens

Programmen med arbetsrum erbjuder i allmänhet "tid och rum för att koncentrera sig på det kreativa arbetet och den konstnärliga utvecklingen,"¹⁴⁹ medan process- och produktionsinriktade residens dessutom erbjuder **professionellt stöd eller bidrar med material**. I processinriktade residens kan resultatet vara "fritt arbete", privat eller offentligt. Vid produktionsinriktade residens siktar man **på projekt** och på att **producera** dem så att arbetet blir offentligt. I program med arbetsrum är det konstnärerna som själva organiserar sina kontakter och verksamheten är lokal. De process- eller produktionsinriktade residensen erbjuder **kontakt till det lokala och internationella konstfältet** så att det uppstår nya nätverk.

¹⁴⁷ (s. 50–53) Kokko-Viika I. (2008): Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykytaiteen tuotannossa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos Taidekasvatus/Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18746/URN_NBN_fi_jyu-200807015572.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁴⁸ (s. 58–60) Ibid.

¹⁴⁹ (s. 63) Ibid.

Konstnårsresidensen kan också betraktas enligt deras genomslagskraft. I Finland finns det några konstnårsresidens som verkar i en **internationell referensgrupp** och som väcker internationellt intresse. I Finland finns det även många residens där arbetet kan vara oerhört viktigt för **konstnären själv** och vistelsen kan vara av betydelse för den **lokala gemenskapen**. Men verksamheten har inte alltid någon större genomslagskraft på konstfältet. Det behövs residens av båda typerna.

Utredningen pekar på att det har skett förändringar i de finländska **residensformerna** och att man gått från arbetsrumsprogram mot processinriktade residens. Men det har inte skett några större förändringar i faciliteterna och ofta handlar det bara om rum, men endast rum möjliggör inte **produktionsinriktad verksamhet**, som är det **största behovet** just nu. Å andra sidan behöver ett residens inte längre vara en plats där man inkvarterar konstnärer. Residens kan också innebära att konstnären förs **in i en verksamhet** (t.ex. konstmuseum, sjukhus eller äldreboende). Residensverksamheten är inte längre endast beroende av de traditionella residenscentren då också andra aktörer har **projektinriktad residensverksamhet** (t.ex. teatrar och Finlands kulturinstitut) som det framgår av utredningens exempel på nya residensinitiativ.

10.3. De finländska konstnårsresidensens samarbete måste bli tätare

Det finländska residensfältets största och synligaste aktör är HIAP (Helsinki International Artist Programme) med sin nätverkande verksamhet. Många av de inhemska konstnårsresidensen koncentrerar sig främst på att företräda den egna konstarten utan att samverka med residens som företräder andra konstarter. Vi har **inget starkt nätverk** som skulle främja samarbetet mellan olika konstnårsresidensen.

Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland erbjuder residensen möjligheter till kollegiala diskussioner. Ateljéstiftelsen har ett mandat att verka som "kontaktpunkt för finländska residens" genom att samla information om de inhemska residensen och årligen arrangera aktuellt program för dem. Centret för konstfrämjande har också satsat på **utveckling** av residensverksamheten genom länskonstnärernas arbete (utvecklingsprogrammet för kulturell mångfald och mobilitet samt residens inom social- och hälsovårdssektorn). Men i framtiden skulle det vid sidan om Ateljéstiftelsen ännu behövas något mer, något som kunde **aktivera och koordinera residensens samarbete** och som inte endast skulle representera konstnärerna utan hela konstfältet.

De inhemska konstnårsresidensen borde tala mer med varandra, rekommendera samarbetspartners och tillsammans analysera konstnärernas erfarenheter och feedback efter att de lämnat residensen. Residensen kunde fungera som ett nätverk som kunde ta hand om aktörer som visat stort **intresse för det finländska residensfältet**, till exempel ISCP International Studio and Curatorial Programme i New York och dess programdirektör Kari Conte, Microresidence Network och flera brittiska residensaktörer.

10.4. Utvecklingsidéer för att stärka residensverksamheten i Finland

Arbetet med utredningen har lyft fram idéer och förslag som kunde utveckla och stärka den nuvarande residensverksamheten i Finland. Idéerna presenteras i slumpmässig ordning och utredningen tar inte ställning till hur de kunde förverkligas:

- I. De finländska konstnårsresidensen borde få **stöd för att specialisera sig**. Residensen ska kunna erbjuda möjligheter för olika aktörer och innehåll. Alla residens behöver inte kunna allt utan de borde specialisera sig för att skapa möjligast många produktionselement för konstnärerna.
- II. I Finland behövs ett produktionsinriktat residens för **performativa konstarter** (teater, dans, cirkus, performans etc.) som skulle ha goda resurser för att motta teater-, dans- och cirkusgrupper och **väcka internationellt intresse**. Det produktionsinriktade residenset skulle fungera som en farled till samproduktioner och vidare till internationella festivaler och turnéer samt annan promotionsverksamhet.
- III. Ett pilotprojekt borde startas för de **regionala danscentren** med sikte på **residenssamarbete** med lämpliga teatrar under sommarmånaderna då **teaterhusen** står tomma. Möjligheten att få använda lokaler skulle ha stor betydelse för danskonstens inhemska residensverksamhet.
- IV. I Finland borde man stärka residensverksamheten genom att finansiera **mentorskap**. Inom flera konstarter behövs det konstnårsresidens som också skulle omfatta inkubatorlikt **mentorstöd**, för att kunna överföra praktisk kunskap vidare till yngre generationer.
- V. I Finland borde residensverksamheten stärkas genom **stöd till små, redan befintliga nya strukturer**. Som exempel har vi **Sirkus Faktori** som fungerar i Hiedanrannan Kuivaamo i Tammerfors. Där finns en takhöjd och teknik för såväl enskilda cirkuskonstnärer som för arbetsgrupper. Cirkusgruppen **Race Horse Company** och dansgruppen **Susanna Leinonen Company** har grundat en ny repetitionslokal i Tattarmossen i Helsingfors och den hyrs ut till grupper som arbetar med performativa konstarter och till produktioner. Båda initiativen skulle behöva en starkare finansieringsbas för att fortsätta och bredda verksamheten så att lokalerna kunde stå till rådighet för flera aktörer.
- VI. I Finland skulle det behövas ett **nytt översättarresidens** med en aktuell och intressant finlandssvensk författare som centralfigur; till exempel Kjell Westö, Monica Fagerholm eller Johanna Holmström. FILI – Center för litteraturexport har tidigare arrangerat ett internationellt översättarseminarium kring Sofi Oksanens verk och kunde även koordinera ett liknande projekt med en finlandssvensk författare i fokus. Enligt FILI finns det för tillfället fler översättare från finska än från svenska.
- VII. Finland skulle behöva ett nytt **konstnårsresidens för författare och översättare** och residenset kunde placeras i Textens hus, som är under planering. Det nya residensprogrammet kunde koordineras av Nuoren Voiman Liitto, som överväger att bredda sin residensverksamhet då det finns en stor inhemska och utländsk efterfrågan. Textens hus kommer också att omfatta kursverksamhet och annan utbildning.

- VIII. Under ledning av m-cult kunde man inleda ett projekt med temat **virtuellt residens**. Projektet kunde undersöka olika samarbetsformer för ett lokalt residens och en line- residens. Internationella erfarenheter pekar på att virtuella residens är ett kostnadseffektivt alternativ, men deltagarnas växelverkan kan bli lidande.
- IX. I Finland kunde konstnärresidensen dra nytta av **alumnverksamhet**. Endast ett fåtal konstnärresidens har alumnverksamhet som kan inbjuda en tidigare residensgäst på nytt. Att **säkra kontinuitet** är ett av de viktigaste utvecklingsmålen för den inhemska residensverksamheten.
- X. **Amos Rex** och andra starka konstinstitutioner kunde i större utsträckning använda residensverksamhet för **att processa och producera verk**. Amos Rex kunde anställa en kurator med ansvar för residensärenden och för regelbunden produktion av utställningar för konstmuseet. Konstmuseet kunde pröva på **att samproducera** med ett litet inhemskt residens. Samarbetet kunde erbjuda arbetsmöjligheter för en konstnär och samtidigt stödja kontinuiteten för litet residens, som fungerar under ekonomiskt osäkra förhållanden.

10.5. Finland behöver ett nytt "Primaresidens" på internationell nivå

I Finland skulle det behövas ett nytt konstnärresidens där man kunde göra ett långsiktigt utvecklingsarbete med sikte på att undersöka mål och medel för residensverksamheten, ett arbete som de mindre residensen inte ensamma kan göra. Ett nytt "Primaresidens" skulle i "prima" ordagrant betyda en ny början, men också prima i betydelsen förstklassig kvalitet, något betydelsefullt och viktigt, som kunde bidra till att stärka de inhemska konstnärernas internationella samarbetsmöjligheter och utveckla det finländska residensfältet.

"Primaresidenset" skulle som ett internationellt residens ge en **varaktighet** åt det konstnärliga arbetet och residenset skulle vara till kreativ, produktiv och konstnärlig nytta. Residenset måste bygga partnerskap, som tar tid, men utan partnerskap kan verksamheten inte bli betydelsefull för konstnären. I Finland har vi en stor generation med yngre konstnärer, som har svårt att finna sin plats då de inhemska produktionsförutsättningarna är svaga, museernas möjlighet att fungera som beställare är dålig och gallerifältet är inte tillräckligt utvecklat. "Primaresidenset" kunde ge konstnären **kontinuitet i arbetet, en plats och kontakter i konstvärlden**.

"Primaresidenset" skulle ha tillräckligt med **personalresurser och mentorer** för att den praktiska sidan på ett smidigt sätt kunde stöda konstnärens processartade arbete. Konstnären skulle komma till residenset för **flera korta vistelser** i stället för endast en lång vistelse. Ett nytt "Primaresidens" kunde i sin verksamhet också inkludera en **geokulturpolitisk** synvinkel, för vi behöver residens som kan möjliggöra samarbete mellan Europa och andra kontinenter. "Primaresidenset" kunde också ta emot konstnärer från länder där man inte kan fungera som konstnär utan residens som erbjuder rum, resurser och kontakter till andra konstnärer.

"Primaresidenset" **ska inte överpolitiserat eller överkurateras** utan istället borde residenset vara odefinierat på ett vagt sätt; konsten måste ha sin frihet. När residenset organiserar sin verksamhet skulle man lyssna noga på **konstnärernas behov och**

förväntningar. Det kan handla om ansökningsprocessen, residensets engagemang i lokalsamhället och dess nätverkande med fältet samt residensets resurser. Förväntningarna kan också handla om handledning, sparring, mentorer, om att öppna internationella möjligheter för presentationer, publikationer och forskning.

På "Primaresidenset" vet man att konstnärerna förväntar sig en **viss internationell kvalitetsnivå**. När man grundar ett nytt residens kan risken bestå i att man inte utgår från konstnärernas perspektiv och behov utan t.ex. från en lokal eller från behovet att höja sin status. Det är inte endast konstnärerna som har förväntningar på ett "Primaresidens". Också mindre inhemska residens med knappa ekonomiska resurser för utvecklingsarbete, ser fram emot att det inhemska residensfältet kunde utvecklas. Hela konstfältet förväntar sig att Konestiftelsens konstnärs- och forskarresidens Saaris gård utvecklar sin verksamhet och delar utvecklingsarbetets resultat och erfarenheter med det inhemska residensfältet. Samma förväntningar skulle också riktas till "Primaresidenset".

Slutord

I Finland finns det många konstnärsresidens, men inte nog för efterfrågan är mycket stor. Residensen har en viktig roll på konstfältet och därför beskriver utredningen också de konststartsspecifika residensens betydelse. Ett konstnärsresidens fungerar som "konstvärldens start-up" där man tar risker och möjliggör något nytt, satsar på primärproduktion. I Finland behövs det mer arbetsutrymmen och platser där konstnären kan utveckla idéer, processa, nätverka och producera. Trots COVID- pandemien behöver konstvärlden fortfarande internationalitet och mobilitet och i synnerhet residensens erbjudanden om arbetsmöjligheter och -förutsättningar. Också klimatförändringen har påverkat konstnärernas resande och det påverkar diskussionen om residensens framtids scenarier. I fortsättningen måste det vara möjligt att driva residens enligt principerna om hållbar utveckling.

Intervjuer i samband med utredningsarbetet

- Aho Merja, koordinator, FILI – Center för litteraturexport
- Hartman Susann, chef för kulturtjänster, Borgå stad
- Hytti Jukka (Hyde), chef för internationella ärenden, Teaterinfo Finland TINFO
- Kela Leena, verksamhetsledare, Konstnäs- och forskarresidenset Saaris gård
- Koitela Jussi, programchef, Frame Contemporary Art Finland
- Kokko Irmeli, kurator, konstpedagog och kulturproducent
- Lindholm Katarina, chef för internationella ärenden, Dance Info Finland
- Paalimäki Tuula, ombudsman, Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland
- Serkosalo Laura, verksamhetsledare, Nuoren Voiman Liitto
- Suomi-Chande Riikka, planerare, Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland
- Tarkka Minna, direktör, Mediakulturföreningen m-cult rf.
- Toppila Nina, verkställande direktör, Stiftelsen Pro Artibus
- Vaulo Lotta, verksamhetsledare, CirkusInfo Finland
- Vänttinen Ahti, ordförande, Finlands Musikernas Förbund rf.

Källor

- Elfving T. & I. Kokko & P. Gielen (eds.) (2019): Contemporary Artist Residencies: Reclaiming Time and Space. Antennae-Arts in Society Series no 27. Valiz. https://helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298724/Contemporary_Artist_in_Residencies.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Heinämaa R. (2006): De fyra modulernas modell. Ett nytt nordiskt mobilitets- och residensprogram. TemaNord 2006:516. Nordiska ministerrådet. <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A701746&dswid=-784>
- Heinämaa R. (2018): Eläintarhan huvilan residenssitoiminnan kehittäminen. Selvitystyö Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle. https://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja_vapaa- aikalautakunta/Suomi/Paatos/2018/KUVA_2018-05-08_Kuvalk_9_Pk/B49FC48C-351B-CC3A-8DA2-62FB74500000/Liite.pdf
- Karila M.–J. (toim.) (2009): Huomenta Afrikka! – Villa Karo 10 vuotta. <https://like.fi/kirjat/huomenta-afrikka-villa-karo-10-vuotta/>
- Kerätär K. & P. Lempeä (2020): PoP-AIR Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssiverkosto. Sisältötoimisto Waria. <https://www.waria.fi/residenssiverkosto/>
- Kokko-Viika I. (2008): Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykytaiteen tuotannossa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos Taidekasvatus/Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18746/URN_NBN_fi_jyu-200807015572.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Koneen Säätiö – Kone Foundation (2020): Vuosikertomus 2019 – Annual Report 2019. https://koneensaatio.fi/wp-content/uploads/KS_vuosikertomus2019_WEB.pdf
- Konte K. (2020): Curatorial residencies: Saying yes to who or what turns up. <https://ludlow38.org/articles/curatorial-residencies-saying-yes-to-who-or-what-turns-up-2/>
- Neander A. & D. Torarp (red.) (2014): Utbyta idéer och arbeta tillsammans – Att starta och driva konstnärsresidens. Tomma rum, stöd av KUN/BUS.
- Nurmenniemi J. (2013): Kriittistä dialogia: Kuraattori-etnografina kansainvälisessä taiteilijaresidenssiorganisaatiossa. Taiteen maisterin opinnäyte, Taiteen kuratoiminnan ja näyttelypedagogiikan koulutusohjelma (CuMMA). Aalto-yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/11414/optika_id_874_nurmenniemi_jenni_2013.pdf?sequence=1
- OMC-arbetsgrupp (2015): Policyhandbok om konstnärliga residens. Den öppna samordningsmetoden (OMC), medlemsstaternas arbetsgrupp med experter på konstnärliga residens. Europeisk kulturagenda. Arbetsplan för kultur 2011–2014.
- Serino A. (2015): A conversation with Irmeli Kokko (Helsinki) – curator, educator, and cultural producer with a long time involvement in residency programs. On Residencies. Artikel 18.5.2015. <https://onresidencies.tumblr.com/post/115595199955/a-conversation-with-irmeli-kokko-helsinki>

- Stiftelsen Pro Artibus (2018): Strategi 2018–2025. http://proartibus.fi/wp-content/uploads/ProArtibus_strategi.pdf
- Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätö (2018): Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014–2017. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf
- Suomi-Chande R. (2012): Residenssi – Hyvien käytäntöjen käsikirja. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätö. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf
- Upplev Botkyrka AB. (2020): Årsredovisning 2019. Upplev Botkyrka! <https://www.subtopia.se/wp-content/uploads/2020/04/UBAB-2019-WEBB.pdf>

Icke offentliga dokument

- Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut (2020): Taidetehtaan taiteilijaresidenssi, Porvoo. Toimintasuunnitelma vuosille 2021–2023. (Huom! ei käsitelty sivistyslautakunnassa).
- Stiftelsen Pro Artibus (2020): Protokoll för Pro Artibus styrelsemöte 05.03.2020 (1/2020)
- Tako ry. (2019): Yliopistollisen tiede- ja taidekeskuksen perustaminen Fiskarsin ruukkiin. Hankeselvityksen loppuraportti. Kulttuurin, kädentaitojen ja taidealojen kehittämissuunnitelma Tako ry. Hankenumero: 94470.
- Walli R. & J. Nuorinko (2020): La Poéme- koncept 24.08.2020.

Referenslänkar till residens och deras verksamhet
Länkarna är aktiverade under juni- november 2020.

Kapitel 1. Definition på residensverksamhet

- <https://resartis.org/global-network-arts-residency-centres/definition-arts-residencies/>
- <https://www.transartists.org/general-information-residencies-0>
- <https://www.touring-artists.info/en/funding-and-residencies/residencies/#c1067>

Kapitel 2. Konstnärsresidens som arbetar med flera konstarter

- <https://www.hiap.fi/about/>
- <https://www.hiap.fi/collaboration/residency-programme-partners-and-collaborators/>
- www.artistsatrisk.org
- www.facebook.com/artistatrisk/
- <https://koneensaatio.fi/lauttasaaren-kartano/lauttasaaren-kartanon-residenssi/>
- <https://www.mustarinda.fi/>
- <https://bioartsociety.fi/projects/ars-bioarctica/calls/open-call-ars-bioartica-residency-programme-2021-22>
- <http://www.contemporaryartarchipelago.fi/>
- https://www.facebook.com/pg/CAA-Contemporary-Art-Archipelago-1005440999650173/about/?ref=page_internal
- <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/>
- <https://artii.fi/>

- <https://www.taike.fi/fi/projektit/-/project/viewProject/272>
- <https://www.sim-residency.info/>
- <http://www.rejmyreartlab.org/research/detox-clean-it-up>
- <https://villakaro.org/>
- <https://villakaro.org/residenssi/>

Kapitel 3: Visuella konstarter och formgivning

- <https://www.artinres.fi/>
- <https://www.ateljeesaatio.fi/residenssitoiminta/>
- <https://maunulassa.wordpress.com/tietoja/>
- <https://m-cult.org/context/maunula-collaborations>
- <https://maunulassa.wordpress.com/portfolio/mehta-anas-keskuspuistoarkistot/>
- <http://www.emare.eu/>
- <https://www.m-cult.org/news/emap-biggest-media-arts-residency-platform>
- <https://kokkolanteatteri.fi/palvelut-1/teatteriresidenssi/>
- <https://www.malakta.fi/air/>
- <https://www.stundars.fi/atelje-stundars/?lang=fi>
- <https://www.kristinestadresidency.org/>
- <http://www.platform.fi/index.php/residency-program/>
- <https://www.muotoiluakatemia.fi/en/307/1/0/residency>
- <https://www.muotoiluakatemia.fi/fi/4/1/0/residenssi>
- <https://www.artranta.fi/>
- <https://onoma.fi/fiskars-air/>
- <https://www.kultur.ax/gastbostaeder>
- <https://www.kemijarvi-artresidence.fi/>
- <https://kokarkultur.wordpress.com/>
- <https://articasvalbard.no/artica-residency-programme/>
- <https://rupert.lt/>
- <https://kai.center/>
- <https://kai.center/residentuur#residentuur>

Kapitel 4: Performativa konstarter (scenkonst)

- <https://www.tinfo.fi/fi/Residensseja>
- <http://www.budakortrijk.be/en/residenties/huidige-residenties>
- <https://maatelpa.com/art-residency>
- <https://www.danceinfo.fi/?s=residenssi>
- <https://www.raumars.org/fi/residenssi/asunto>
- <http://www.kokko1721.eu>
- <https://oldmineresidency.fi>
- <https://www.pirkanmaantanssinkeskus.fi/kesaresidenssi-2021-haku/>
- <http://routacompany.fi/taiteilijoille/residenssitoiminta/>
- <https://www.malakta.fi/air/>
- <https://www.barkertheatre.fi/index.php/tanssitaitteen-residenssi>
- <https://bora-bora.dk/en/howtoapply/>
- <http://www.dansearenanord.no/artist-in-residence.html>
- https://www.konstnarsnamnden.se/Internationella_Dansprogrammet
- <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=23996>

- <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=19119>
- <https://stl.ee/en/residences/>
- <https://sirkusinfo.fi/ammattilaisille/kansainvaliset-mahdollisuudet/>
- <https://www.hiljaisuusfestivaali.fi/residenssi>
- <http://www.menuspauustuve.lt>
- <http://dance.lt/new/en/home/>
- <https://cirkor.se>
- <https://dynamoworkspace.dk>
- <https://www.subtopia.se>

Kapitel 5: Litteratur och översättning

- <https://nuorenovoimanliitto.fi/residenssi>
- <https://villasarkia.wordpress.com/>
- <https://www.sysma.fi/sysman-kirjakyla>
- <https://www.lovart.fi/>
- <http://villakivi.com/villa-kivi-3/taiteilijaresidenssi/>
- <http://www.kirjailijatalo.org/main-page/kirjailijatalo/>
- <http://www.vainotannerinsaatio.fi/>
- <https://kirjailijaliitto.fi/kirjailijalle/residenssit/>
- <https://fili.fi/kaantajille/kaantajaresidenssi/>
- <http://www.naisunioni.fi/portfolio-item/villa-salin-2/>
- <https://kaantopiiri.fi/>

Kapitel 6: Musik och ljudkonst

- <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/lontoon-residenssi/>
- <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/villa-vidan/>
- <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/berliinin-residenssi/>

Kapitel 7: De finländska stiftelsernas och fondernas residensverksamhet

- <https://taidesaatiot.fi/>
- <https://serlachiusresidency.fi/>
- <https://www.uniarts.fi/ohjeet/hae-kuvataideakatemia-alumni-residensseihin/>
- <https://saastamoinenfoundation.fi/residenssit-ulkomailla/>
- <https://saastamoinenfoundation.fi/articles/residenssit-suomessa-2/>
- <https://www.icorn.org/about-icorn>
- <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/>
- <https://koneensaatio.fi/saaren-kartano-liittyi-ar.turva-residenssiverkostoon/>
- <https://artistsatrisk.org/?lang=en>
- <http://climatewhirl.fi/taiteilijaresidenssi>
- <https://majaoja-saatio.fi/residenssi/>
- <https://www.sivistysrahasto.fi/ruusintorppa/>
- <http://www.vainotannerinsaatio.fi/index.php?k=224314>
- <https://www.wsoy-kirjallisuussaatio.fi/>
- <https://www.yliopistosaatio.fi/kulttuurikohteet/grano-keskus-villa-tammekann/>

- <https://skr.fi/apurahat/elokuun-haku/residenssiapuraha>
- <https://www.kulturfonden.fi/alla-stipendier-bidrag/?omgong=38>
- <https://gretajawilliamlehtinen.fi/taiteilijaresidenssi/>

Kapitel 8: Nya residensinitiativ och -projekt

- <https://ambassaden.fi/>
- <https://www.jazzfinlandresidency.fi/>
- <https://umohelsinki.fi/fi/umo-helsinki-mukana-uudessa-kansainvalisessa-jazzin-residenssitoiminnassa/>
- <https://ttn-teatteri.fi/ttn-residenssiohjelma-avaa-uusia-ovia-tekijoille-ja-yleisole-haku-alkaa-tanaan/>
- <https://frame-finland.fi/ohjelmatoiminta/residenssiohjelma/>
- <https://frame-finland.fi/2020/10/01/kuraattorit-valittu-framen-uuteen-tutkimusohjelmaan/>
- <https://takofiskars.fi>
- <https://www.porvoo.fi/taidetehtaan-taiteilijaresidenssi>
- <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/hankkeet/kripa/>
- <https://www.facebook.com/highnorthair>

Kapitel 9: Konstnårsresidensen som kollegiala aktörer

- <https://www.fininst.uk/events/avoin-haku-taiteilijoille-steam-residenssi-edinburghissa-ja-oulussa/>
- <https://www.resartis.org>
- <https://www.transartists.org/>
- <https://microresidence.net>
- <https://www.transartists.org/article/air-network-meeting-finland/>
- <https://resartis.org/2020/08/27/residencies-in-challenging-times/>
- <https://www.fininst.uk/events/present-keskustelutarja-kulttuuritapahtumien-tulevaisuudesta/>

Bilaga: Konstnårsresidens i Finland

För utredningen har jag i november 2020 sammanställt tabellen på basen av AIR-hemsidan som administreras av Ateljéstiftelsen för Konstnärsgillet i Finland. Källa: <https://www.artinres.fi/residenssit/>

Residensets namn (ort)	Bildkonst	Mediekonst	Fotografering	Hantverk	Keramik	Litteratur, översättande	Performativa konstformer	Musik, ljudkonst	Konstjournalism	Forskning
AARK Archipelago Art Residency (Korpo)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aboa Vetus & Ars Novas konstnårsresidens (Åbo)	x	x						x		
AiR Antares Art Center/Taidekeskus Antares (Kouvola)	x							x	x	
AiR – Jakobstad (Jakobstad)	x									
Ars Bioartica residens										x
Arteles Creative Center (Tavastkyro)	x	x	x	x				x	x	x
Artist in Residence Frosterus (Kärsämäki)	x									
Artranta Karstula ry. (Karstula)	x			x						
Ateljé Stundars (Vasa)	x									
Ateljeetalo Tuulensuu (Viitasaari)	x									x
Cirkon residenssihjelmä (Helsingfors)								x		
DESIGN Kuopio Residency (Kuopio)	x			x		x				
Drake Arts Center konstnårsresidens (Nykarleby)	x							x		x
Eckerö Post och Tullhus samt Kallskärs gästbostad (Eckerö)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Esitystaitteen keskuksen residenssihjelmä (Helsingfors)								x		
Finnish Artists' Studio Foundation (Helsingfors)	x									
Fiskars Village Artist in Residence (Fiskars)	x			x	x	x	x	x	x	x
Frosterus konstnårsresidens (Kärsämäki)	x							x		x
Gjuters taiteilijaresidenssi AiR (Vanda)	x	x	x	x	x	x			x	
Grafiikka- ja valokuvakeskus Ratamo (Jyväskylä)	x									
Haihatu (Joutsa)	x									
Hakoniemi – Luova tila (Rääkkylä)	x			x	x			x		x
HIAP – Helsinki International Artist Programme (Helsingfors)	x	x	x					x	x	x
HICP – Helsinki International Curatorial Programme (Helsingfors)									x	
Hiljaisuus-residenssi (Kaukonen, Kittilä)								x		
Hovinkartano Arts and Cultural Centre (Hauho)	x									
Kakslauttanen Arctic Resort Residency (Saariselkä)	x									
Kemijärvi Artists Residency (Kemijärvi)	x						x			
Kirjallijatalo (Jyväskylä)								x		
Kristinestad Artists' Residency (Kristinestad)	x									
Kolin Ryynänen (Koli)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kulttuurikauppila Art Centre (Ii)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kulttuuritalo Päiväkodin residenssit (Karlö)								x		x
Kökarkultur r.f./Gästatelje (Kökar)	x									
Lovisa gästatelje (Lovisa)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Mustarinda (Hyrnsalmi)	x							x		x
Nelimarkka-residens (Alajärvi)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Platform (Vasa)	x									
PORTAIT arbetsrum (Björneborg)	x									
RaumArs A-i-R (Raumo)	x	x	x	x	x			x	x	x
Saari Residence (Mynämäki)	x	x						x	x	x
Salmelan nuorten taiteilijoiden residenssi (Mäntyharju)	x							x		x
Santun talo (Keuru)	x									
Serlachius Residency (Mänttä)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sillanpää Taiteilijaresidenssi (Heinävesi)	x							x		x
Stiftelsen Pro Artibus (Raseborg)	x									x
Taidekeskus Järviinnan residenssi (Vihtavuori)	x				x			x		x
Taidetehtaan taiteilijaresidenssi (Borgå)	x						x	x		x
Taiteilijaresidenssi Hupeli (Vuonisahti)	x							x		x
Takahuhti Artists Residence (Tammerfors)	x									
Tapiolan vierasateljee (Esbo)	x									
Titanik A.i.R. (Åbo)	x									x
Tohmajärven taiteilijaresidenssi (Tohmajärvi)	x	x	x	x	x	x	x			x
TUO TUO (Joutsa)	x							x	x	
Vanhan Kaivoksen residenssi (Outokumpu)	x							x	x	
Vanha Paukku Artist Residency (Lappo)	x							x	x	
Villa Sarkia (Sysmä)						x		x		
Waria Artbreak (Ii)	x	x						x	x	
Ålands skårgårds gästatelje (Kökar)	x	x	x	x	x	x	x			x
Örö Residency Association (Kasnäs)	x	x								

Den finländska residensverksamheten i dag – nuläge och utvecklingsbehov

Riitta Heinämaa har på uppdrag av Föreningen Konstsamfundet r.f. gjort en utredning som presenterar det inhemska residensfältet och dess nuläge enligt konstart: visuell konst och design, performativa konstarter, litteratur och översättning samt musik och ljudkonst. Utredningen ger en aktuell överblick av den inhemska residensverksamheten, dess utvecklingsbehov och nya trender. Den ger också en inblick i några intressanta konstnärsresidens i Norden och Baltikum och i deras verksamhet.

Utredaren Heinämaas konkludering är att det finns en stor mängd residens i Finland, men inte tillräckligt många, eftersom det inom alla konstarter finns en stor efterfrågan. Utredningen pekar på att konstfältet fortfarande behöver mobilitet och internationalitet. I synnerhet behövs det arbetsmöjligheter och förutsättningar som endast residensverksamhet kan erbjuda. Heinämaa lyfter fram flera utvecklingsidéer som kunde stärka den nuvarande residensverksamheten i Finland.

FM Riitta Heinämaa är sakkunnig inom strategiarbete och finansiering inom området kreativa och kulturella näringar. Hon har bl.a. lett Finlands institut i Estland, Nordens hus i Reykjavik samt verkat som chef vid Teaterhögskolans undervisningsteater i Helsingfors och fungerat som vikarierande direktör vid Finlandsinstitutet i Stockholm. Hon har även fungerat som seniorrådgivare vid Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn. Heinämaa har gjort ett flertal utredningar och innehaft flera förtroendeuppdrag inom konst- och kulturfältet. För närvarande är Heinämaa styrelsemedlem i Finlands filmstiftelse, Stiftelsen Pro Artibus och i Zodiak – Centret för ny dans.